

čtyřicet **JIRÁSKOVÝCH**
HRONOVŮ

40 JIRÁSKOVÝCH HRONOVŮ

Almanach

POCHOTNÍCI

Univ. prof. dr. František Černý, DrSc

Malé městečko v podhůří, v němž si za národního obrození sousedé na panu vrchním vybojovali pouze několik českých ochotnických představení, stalo se v roce 1931 poprvé dějištěm vrcholné přehlídky českého amatérského divadla. To, že se právě Hronov stal domovem ochotnických festivalů, je zčásti náhoda. Sotva by tomu tak bylo, kdyby se zde nenarodil Alois Jirásek, umělec, který hluboce zasáhl a dodnes zasahuje do myšlení mas. Méně náhodné ovšem již bylo, že právě ochotníci z východočeské oblasti vzali kdysi iniciativu do rukou, protože v této části země byla už po dlouhou dobu zcela mimořádná divadelní aktivita. Východočeský region, území národnostně kompaktní a zároveň hustě osídlené, proslul již za baroka českými lidovými hrami hranými v městech i na vesnicích. Také ochotnické divadlo moderního typu se zde za národního obrození zcela mimořádně rozvinulo. Rovněž v dalších desetiletích můžeme ve východních Čechách zaznamenat čilou ochotnickou činnost. Tuto část země považovali od poloviny minulého století i čeští divadelní profesionálové za velmi dobrý divadelní terén.

Skutečnost, že v českých zemích vznikla dříve než v jiných zemích vrcholná tribuna ochotnického hnutí, a ještě pozoruhodnější je, že se udržela až do našich časů, má však hlubší příčiny. Tu nám nevysvětlí ani iniciativa několika lidí z rozhraní dvacátých a třicátých let našeho století, ani pozoruhodné divadelní zázemí východočeské.

Příčinou jistě základní je věčná potřeba člověka divadelně se projevovat. Ať už byly a jsou názory na ochotnické divadlo jakékoli, není v silách nikoho zabránit — ani v zemi s vyspělým profesionálním divadlem — aby se i neprofesionálové divadelně projevovali. Někdy tato aktivita přináší novou krev divadlu z profese, jindy je jeho replikou a imitací, někdy třeba i karikaturou. Ochotnické divadlo žije i dnes, nalézá si místo v našich komunitách v sousedství profesionální divadelní tvorby, rozhlasu, filmu a televize, protože trvá touha lidí různých názorů, vzdělání, povolání a talentů hrát divadlo.

Touha divadelně se projevovat je ovšem vlastní všem lidem, takže se ještě musíme zamyslet, proč právě v českých zemích se tak zcela mimo-

řádne rozvinula. Dříve však, než tak učiníme, připomeňme neméně přirozenou touhu člověka veřejně vyslovovat svůj postoj k životu a bojovat za vítězství svých názorů, kterou lze v různých zemích a dobách realizovat různou měrou. V našich novodobých národních dějinách rozvinulo se ochotnické divadlo do širě zcela ojedinělé, myslím právě proto, že mnozí lidé — často z nedostatku jiných možností — využívali divadla jako platformy k rozhovorům o věcech veřejných i soukromých se svými spoluobčany. Někdy vyslovovali souhlas, jindy se pokoušeli korigovat vládnoucí názor, někdy hlasitě či skrytě polemizovali. Tak tomu bylo ostatně už ve starém českém divadle, které — až na malé výjimky — profesionály vůbec neznalo. Za národního obrození se právě ochotnické jeviště ve více než stotřiceti městech a městysech v Čechách, na Moravě a ve Slezsku stalo hlavní — a mnohdy i jedinou — tribunou národně-osvobozeneckých a demokratických zápasů. Také později, když vzplanuly ostré sociální boje, i při jiných příležitostech, ochotnické divadlo — alespoň ve svých nejlepších projevech — se na nich podílelo. Nezkoumáme tu ovšem roli českého ochotnictva v našich novodobých národních dějinách. Sotva však se mohl český člověk za poslední staletí uplatnit jako občan ve svém městě nebo vesnici tak trvale a účinně jako právě na ochotnické scéně.

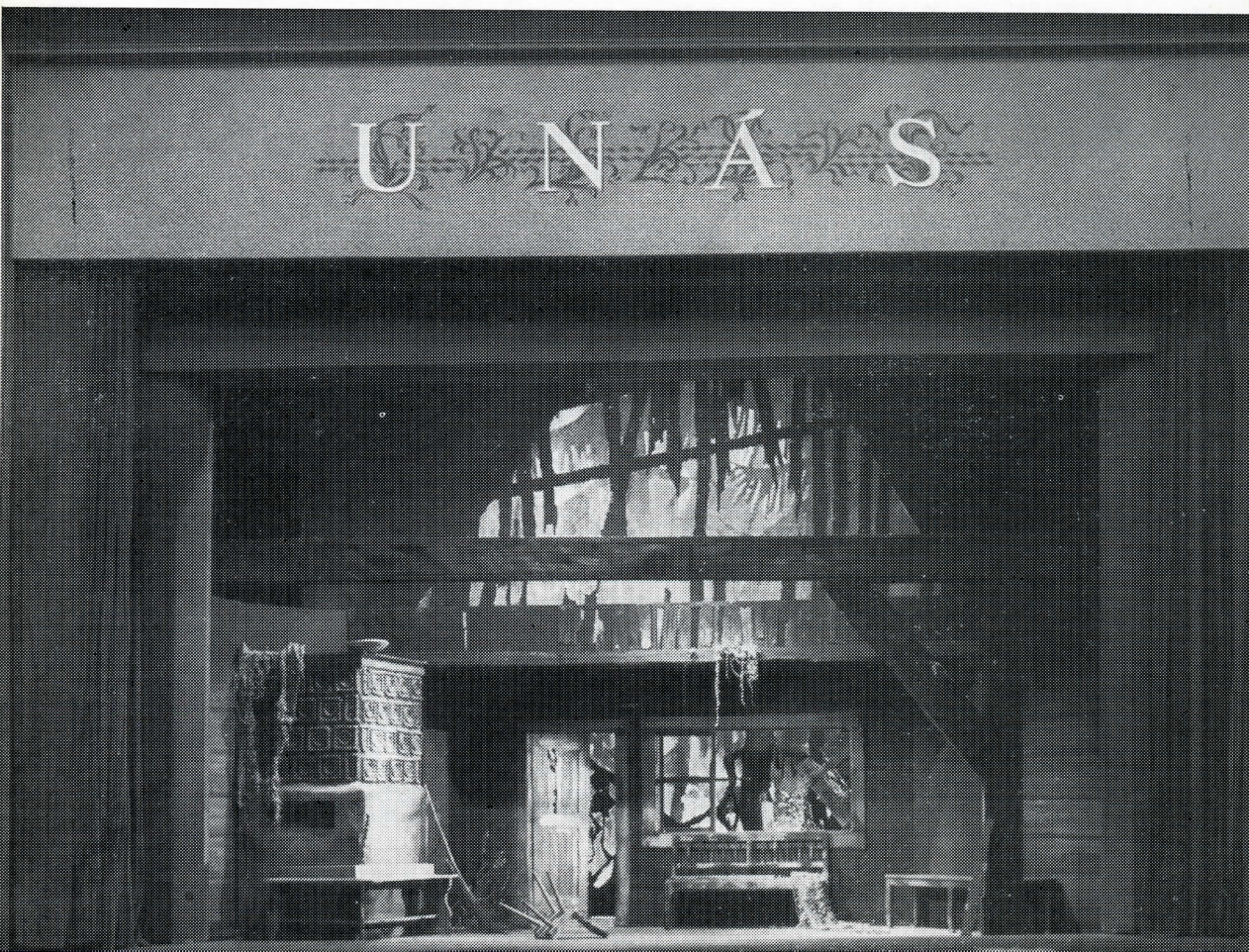
Bylo by jistě nemoudré jakkoli zúžovat roli českého ochotnictva v životě společnosti. Divadlo také např. bavilo, veselilo, rozesmávalo a tak obrozovalo duševní i fyzické síly občanstva. Ti, kdož to, co chtěli říci, dovedli povědět zábavně, dosahovali vždy u obecnstva zcela mimořádné obliby.

Kontinuita Jiráskových Hronovů nebyla by možná ani bez spolkové tradice českého ochotnictva. Historikové našich moderních dějin neměli by přehlédnout, že právě ochotnický spolek je ve většině českých měst a vesnic nejstarším spolkem, který si uchoval nepřetržitou, anebo jen málo narušovanou kontinuitu až do našich dnů. Můžeme mluvit o určitém hnutí, které mělo členstvo z různých sociálních skupin, avšak jeho trvalou základnou byly a jsou lidové vrstvy a inteligence. Ochotnictví má v našich zemích masovou — a také organizovanou — základnu. Když odejde jeden, druhý, třetí, nastoupí čtvrtý, pátý, desátý, stále je více lidí v záloze než v akci. Ti, kdož se dnes na Hronovech scházejí, sotva už co vědí o prvních Hronovácích, kteří inscenovali Gera, Jana Žižku, Jana Husa a Jana Roháče, ba i ti, kdož Hronovy udržovali za německé okupace, jsou již téměř neznámí. Vždy se však najdou lidé, kteří zatouží obětovat trochu svého času tomu, aby se ochotníci mohli setkat, porovnat si výsledky práce, vyměnit si zkušenosti, zamyslet se nad novými cestami. Byla i období, kdy převažovala chuť mezi sebou svádět neúprosné boje o snítka vavřínu. I to je přirozené, i když v umění vlastně nemoudré.

K napsání dějin Jiráskových Hronovů čas ještě nedozrál. Festivaly nelze hodnotit bez kontextu českého divadla v uplynulém půlstoletí. Teprve pak, až budeme vědět, kudy šla armáda amatérů, kteří se na Hronov nedostali, budeme moci říci, do jaké míry přehledky byly zrcadlem skutečné ochotnické aktivity v českých zemích v tu či onu dobu. Už dnes je ovšem třeba připomenout, že na prvních Hronovech nevystupovaly soubory dělnické, které se ve třicátých letech nejen významně podílely na sociálních a protifašistických zápasech, ale vnášely i některé impulsy do českého divadla jako celku. Až budeme více znát i o divadle profe-

sionálním, budeme moci zodpovědět také otázku, kde šlo ochotnictvo cestou tvořivou a kde naopak ne. Dnes je čas na intenzivní studium, k němuž mohou vydatně přispět nejen vzpomínky a dokumenty týkající se Jiráskových Hronovů, ale i vzpomínky a dokumenty týkající se činnosti ochotníků v jednotlivých obcích. Je i čas na úvahu, co dělat, aby ochotnické divadlo v příštích letech přineslo tvůrcům a obecnstvu co nejvíce hodnot, na něž by vzpomínaly příští generace stejně vděčně, jako my vzpomínáme na úspěšná podniknutí předchůdců.

Alois Jirásek: Pan Johanes, ZK MAJ Hronov, 1955.

SMYSL OCHOTNICKÉHO DIVADLA

N á z o r y

VÁCLAV BĚHOUNEK, redaktor, PRAHA

Čas po času se ptají divadelní ochotníci po smyslu své činnosti. Je to jako by se ptali po smyslu života. Cítí někdy, že jejich amatérská práce je v krizi. Ale který člověk se někdy neocitne v okamžité krizi? Karel Čapek jednou napsal, že pokud jsou lidé herci a herci lidé, bude divadlo. Platí to, podle mého mínění, také o divadle ochotnickém, o potřebě lidí stýkat se s uměním, dobírat se prostřednictvím umění nejhlubších citových poloh, zápasit o ně, vyslovovat je, ztotožňovat se s nejušlechtilějšími postavami dějin a lidské společnosti, mluvit jejich ústy a zprostředka jejich zápasů. Není to snad jen touha po herecké masce, ale hlubší touha po pravdě života, po jejím hledání, po věčných lidských ideálech. Vedou o ně tragický zápas, ale také se smějí sobě i jiným, kteří to nechápu, zlehčují, brání růstu do výšky. Slzy a smích jsou krajními projevy takového hereckého uměleckého projevu. Nemůže se omezit jen na profesionálně školené herce, ale je nějak vlastní všem lidem, zvláště pak těm, kteří se chtějí projevit, cítí k tomu vůli, nadání a chtějí toto nadání rozvíjet, zdokonalovat.

To jsou právě ti někdy opovrhovaní nebo vysmívání ochotníci, amatéři v dramatickém umění, ale často nad jiné opravdoví a tvořivě zanícení lidé v životě. Viděl jsem mnoho jejich kreací zvláště na vrcholných přehlídkách Jiráskova Hronova. Těšil jsem se z jejich poznání a práce, jako oni se těšili z toho, že nalézali svou cestu k umění a uměním k lidem, ať už proto, že jim chtěli poskytnout zábavu nebo je nakazit oním citovým zanícením, jemuž sami vášnivě podlehli. Nikdy bych je nevyklučoval z divadelního života, jehož jsou bohatým a nadšeným tvůrčím zázemím. S Johnem Steinbeckem věřím, že divadlo je jediná instituce, která již po čtyři tisíce let umírá a přece nikdy nezahyne, a vztahuji to i na divadlo amatérské. Přeji mu a věřím v jeho život věčný.

JIŘÍ BENEŠ, šéfredaktor Amatérské scény, Praha

Ochotnické divadlo je především hra — dobrovolná lidská činnost vykonávaná ve volném čase z pudu po seberealizaci a z touhy po aktivitě. Stejně jako každá jiná kolektivní hra je především projevem vnitřní svobody člověka s výrazem jeho touhy po ní, rozvíjí fantazii, kolektivní citění a řadu dovedností a schopností každého hráče, pokud hraje poctivě. Specifikum této hry je jednak v tom, že se uskutečňuje v bezprostřední blízkosti divadelního umění (z toho pak vyplývá, že v hráči probouzí např. zájem o literaturu, že rozvíjí jeho umělecký talent, schopnosti výrazové atp.), jednak v tom, že je nemyslitelná bez diváků. V okamžiku vzniku ochotnického představení

se význam amatérského divadla rozšiřuje o další složku — stává se součástí kulturně společenského života jistého místa a určitým způsobem ovlivňuje své diváky, např. je pro ně prvním seznámením s divadlem nebo kazí jejich vkus apod. Ve stejném okamžiku se ochotnické divadlo dostává do širokých kontextů kulturních a společenských vůbec, nutně vznikají problémy jeho vztahu k divadlu profesionálnímu a řadě jiných institucí, ochotnické divadlo se stává i jakousi občanskou tribunou, z níž mohou ochotníci jistým způsobem veřejně proklamovat své názory, ideály.

Klíčovou otázkou je, zda může a vůbec má tato hra mít umělecké aspirace, jinak řečeno, zda vůbec ochotnické divadlo patří do úvah o divadle jakožto druhu umělecké tvorby. Zastávám názor, že společenské oprávnění má toliko takové ochotnické divadlo, které o umělecký projev usiluje, které k němu směřuje. Je to podle mého názoru první pravidlo této hry. Tím ovšem neříkám, že každé ochotnické představení je uměleckým dílem. Naopak, zkušenost učí, že v amatérských podmínkách vzniká divadelní umění jen zcela výjimečně.

Potíž při snaze definovat společenský smysl amatérského divadla spočívá v tom, že aspoň naše ochotnické divadlo se rozvíjí v široké škále bohatě diferencovaných a na vzájem nesouměřitelných kolektivů. U každého z nich je téžistě významu v něčem jiném. Byl by patrně nesmysl zatracovat jeden typ jménem výsledků druhého. Společné jmenovatele lze hledat opravdu jen v poloze značně obecné: v určitém spojení vnitřního (působení na amatéra) a vnějšího (působení na diváka) významu této hry.

Doc. dr. JAN CÍSAŘ, CSc., DAMU, Praha

Každý amatérismus, každá amatérská činnost má smysl tehdy, když dává člověku možnosti, které nemá ve své každodenní práci. Je-li v ní touha vybit se, dělat něco, co nesouvisí přímo s utilitární činností, touha dělat něco co je závislé jen na člověku samotném. Uplatňuje-li se tu spontánní hravost, které jinde nemůže najít uplatnění. Jde-li o projev tvořivé radosti ze života, o potřebu svobodné činnosti, pak má smysl každá amatérská činnost, nejen ochotnické divadlo. Nesmí to být ovšem snaha podobat se profesionálům.

Takže si myslím, že má smysl, schází-li se někde třeba každou sobotu kvarteto, které na veřejnosti vůbec nevystupuje. Protože bohužel právě vystupováním na veřejnosti se amatérské činnosti — jako třeba ochotnickému divadlu — přikládá jakýsi vyšší smysl. Myslím si, že dnes ochotnické divadlo nemá žádnou zvláštní vyšší roli, jaká mu v minulosti buď náležela nebo byla a je někdy i dnes přikládána.

JARMILA DROBNÁ, dramaturg, Divadlo E. F. Buriana, Praha

Nikdy jsem se nad tím hlouběji nezamýšlela. Myslím si prostě, že má smysl, aby lidé, kteří nemají předpoklady dělat divadlo profesionálně, přesto o něm něco věděli, a aby si také k jeho pochopení prošlapali cestu vlastní zkušeností. Domnívám se, že kromě několika málo jedinců většina lidí má schopnost naučit se vnímat umění. Celá lidová tvořivost má ohromný smysl v tom, že učí lidi umění aktivně vnímat a chápat. Všechny druhy umění, zvláště podílí-li se na nich člověk aktivně, udržují v osobnosti harmonii, rovnováhu, rozvíjejí fantazii, představivost, citovou paměť a estetický názor, projevující se v každém počínání člověka. Fantazie je zvláště důležitá, dnes je potřebná v každém povolání, ve všem, co člověk dělá. Proto se páše křivda na lidech, jestliže se jim nedá možnost aktivně se nějakým druhem umění zabývat.

Dr. ANTON KRET, CSc., Divadelní ústav, Bratislava

O všeobecném významu ochotnické divadelní činnosti jako tvorby se subjektivním (do nitra tvůrce působícím) a objektivním (navenek účinkujícím) působením, o její aktivní a pasivní pedagogické funkci nemám oprávnění se rozepisovat a bylo by to vlastně házení hrachu na zeď. O to častěji a intenzivněji se zamýšlím nad nanejvýš pozitivním posláním ochotnického divadla jako rezervoáru, regulátoru i katalyzátoru československého divadelního dění vůbec. Akutní působení ochotnického divadla na divadelní vývoj u nás je neodmyslitelné od historie našeho divadelního umění nejen tehdy, kdy byli ochotníci nejednou avantgardou českého a slovenského divadla vůbec (obrazně tím míním celé období před vznikem profesionálního divadla, doslova zase tu dobu, kdy právě z ochotnického hnutí vyrůstala česká divadelní avantgarda v dvacátých letech nebo povstalecké frontovní divadlo na Slovensku roku 1944).

A vůbec: kdyby ochotníci čas od času nepřicházeli s výboji na uměleckém poli, nešel by vývoj našeho divadelnictví dopředu tak rychle, jak jsme to v nedávné minulosti zaznamenávali nejen my, ale i svět: neboť je marné — jen svobodný ochotník, nespoutaný penězi a existenčními problémy se může tak cooperovsky „vrhat do dobrodružství“, vítězství a proher, bez kterých není cesty pro žádné umění.

Dr. Milan OBST, CSc., Kabinet pro studium českého divadla ČSAV, Praha

Vrátil jsem se ze zahraničního vědeckého rokování o budoucnosti lidstva, při kterém se sešli pěstitelé mnoha oborů — filosofové, politologové, psychologové, odborníci pro elektronické stroje, ekonomové — a také divadelní teoretici. Pocit hrlosti na báda věho lidského ducha, který si odnáším z přednášek o možnostech vidět potřeby a podoby člověka na několik desítek let kupředu a z fantasticky smělých plánů pro tuto budoucnost, mísí se však v mé divadle posedlé duši s otázkou, která se ostatně vznášela nad celým jednáním v malém městečku rakouských Alp: a kde tu bude místo pro člověka, pro jeho soukromí a jeho pocit štěstí, co vlastně zůstane člověku, když už dnes informacemi nasycené a řádně programované computery podávají kdejaké informace a zbavují lidskou paměť neúnosných zátěží, když tyto stroje už dnes skládají docela obstojně básně, komponují hudební skladby, smějí se, když zaznamenávají vtip — a jediné, čeho prý nejsou schopny, je strach ze smrti a soucit. Jak tu nemyslet na Čapkovy Roboty, kteří se jednoho dne dají na pochod a vyhubí lidstvo?

Je nepochybné, že člověk, který bude zanedlouho pomocí jakéhosi kapesního tlačítka neustále spojen s univerzální pamětí a kombinační schopností computeru, musí si položit znovu a docela jinak, než to činil dosud, otázku o smyslu lidské existence, musí hledat takovou aktivitu, při které se bude realizovat jako člověk, kde proti velkému mechanismu stroje postaví třeba velmi skromnou, ale opravdu lidskou touhu po něčem, co se nedá propočítat, vykalkulovat a zkombinovat, co je jen jeho, co je plodem záhadných, neopakovatelných a nepřenositelných snů, nadějí a představ, co přichází ze světa, který nemá patrně žádnou logiku, ale z něhož se rodí vše, čím se člověk pozvedá k vyšší dokonalosti a dokonalejším pocitům štěstí. Nezáleží nakonec na tom, v čem

Diskuse v hronovské sokolovně k představení Jana Roháče, 1961.

lidé osvobození od velkých mechanismů najdou podstatu svého lidství. Jde jen o to, aby v budoucnosti stále více technizované i docela prostí lidé mohli realizovat své lidské sny a touhy, aby našli příhodné pole pro uplatnění a vyslovení svých snů a nápadů. Věřím, že lidé budou nacházet tuto možnost i v tajemném a kouzelném světě divadla. A že stále budou přicházet noví a noví nadšenci, aby propůjčovali svou fantazii a svou tvář postavám, zakletých do slov a dialogů, a že to budou lidé, kteří budou vyhledávat divadlo jen pro tento pocit radosti a jen tehdy, když poznají, že divadlo je pro ně hlubinou bezpečnosti, bez níž by se ztráceli a zanikali v moři zmechanizovaných procesů.

Dr. MILAN KYŠKA, předs. Svazu českých divadelních ochotníků, Praha

Bylo by asi podivné, kdybych na otázku po smyslu ochotnického divadla odpověděl záporně. Chci-li však odpovědět kladně, musím se především zamyslet, pro koho má ochotnické divadlo smysl. Roli tu hrají lidé v souboru a potom obecnost, společnost, přitom míra významu pro společnost je asi časově a místně odlišná. V různých obdobích naší historie mělo ochotnické divadlo také různý význam — největší ale vždy v době silně exponované jako např. v obrození nebo ve válečné době. A odlišnost podle místa — časté jsou tendence posuzovat význam čehokoli podle pražských hledisek. V Praze jsou ovšem podmínky natolik specifické, že podle nich nelze např. funkci ochotnického divadla vůbec soudit. Ochotnické divadlo není zdaleka tak *passé*, jak to vypadá z pražského kulturního centra. Musíme si uvědomit, že Praha soustřeďuje jen desetinu obyvatelstva z českých zemí; mimo ni je ochotnické divadlo daleko živější, než jsme si představovali.

Tady se otvírá i pole práce pro náš svaz — vymezit, jaký úkol, jaké místo má ochotnické divadlo ve společenské struktuře. Myslím, že zcela jasno v tom není ani nám, ani těm, kdož stojí mimo jako konzumenti nebo kritici. Bude to dlouhodobý proces, při němž asi budou anulovány extrémní požadavky, např. aby ochotníci hráli divadlo stejně dobře jako profesionálové, aniž by se ovšem akceptovalo vše, co jsou někdy lidé ochotni za divadlo pokládat. Musíme se ovšem na situaci dívat střídavě a bez sentimentu a uvědomit si, že ochotnické divadlo tvoří pouze zlomek celé kulturní struktury. Nebudeme si dělat nárok na větší sousto, než unesem, ale podíl, který bychom měli zastat, chceme vyplnit.

JAROSLAV OPAVSKÝ, kritik, Praha

Divadlo je jedním ze základních projevů, jímž člověk zaujímá aktivní postoj k světu, zmocňuje se vnější i vnitřní lidské skutečnosti. Fohybuje se v říši svobody (jak bylo jinde řečeno) a tvoří skutečnost novou. Činí tak nikoli proto, aby z reality uniklo, ale aby ji proniklo, rozluštilo a humanizovalo. Ochotnické divadlo je výrazem tohoto přirozeného tláhnutí a pokouší se v mezích svých možností o tvorbu nových hodnot. V tom je jeho osvobodivý význam pro člověka na jevišti i v hledišti. V tom je mimo všechnu pochybnost i jeho význam pro kulturu a kulturnost společnosti.

POČÁTKY JIRÁSKOVÝCH HRONOVŮ

Josef Najman

Přehledky ochotnického divadla — Jiráskovy Hronovy — mohly snad vzniknout z nápadu a vůle jednotlivců, jako každé lidské dílo, ale udržely se čtyřicet let a pro to už jistě musí být obecnější důvody. I když snad popud k jejich založení mohl být zdánlivě vnější, je nutno příčiny zrodu a trvání tohoto, vedle Sokola pro svou dobu nejtypičtějšího českého zjevu, hledat hlouběji. K obětavosti místních nadšenců třeba přičíst, po mém soudu tři důležité okolnosti: 1. Dnes už půldruhástoletou tradici divadla „herců z libosti“. (Obliba divadla se u nás opírá o jeho funkci v národním obrození, ale souvisí patrně přímo s charakterem lidu této země.) 2. Vyrvalá snaha o vytvoření a udržení širší spolkové organizace. (Projevuje se u nás od obnovení národního života vášnivě ve všech politických systémech.) V tomto případě byla spojena se jménem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého (od r. 1886). 3. A konečně význam spisovatelské osobnosti Aloise Jiráska a jeho díla jako lidové a národní kroniky.

První ochotnické sjezdy (např. 1890, 1910 a 1921) se konaly v Frazě, spolu s přehlídkami ochotnických představení v Národním a posléze Švandově divadle na Smíchově. Není ovšem náhodou, že až právě v Hronově dostaly trvalejší podobu. Ochotnické divadlo bylo přece vždy především divadlem malých měst. Ta se od doby obrození sdružovala k všemožným kulturním a vůbec veřejným vystoupením. Potřeba organizovat se pak zde, ve východočeské hraniční oblasti, patrně nevyplývala jen z touhy po společenství a z důvodů ekonomických, ale přímo z nutnosti, z pudu sebezáchovy. A tedy také v Hronově, kde se první ochotnické představení objevilo v r. 1826, můžeme nadlouho zaznamenat různý a velmi živý spolkový život. Jirásek se ho sám od mládí účastnil a jeho jméno v něm potom nepřestalo hrát svou roli.

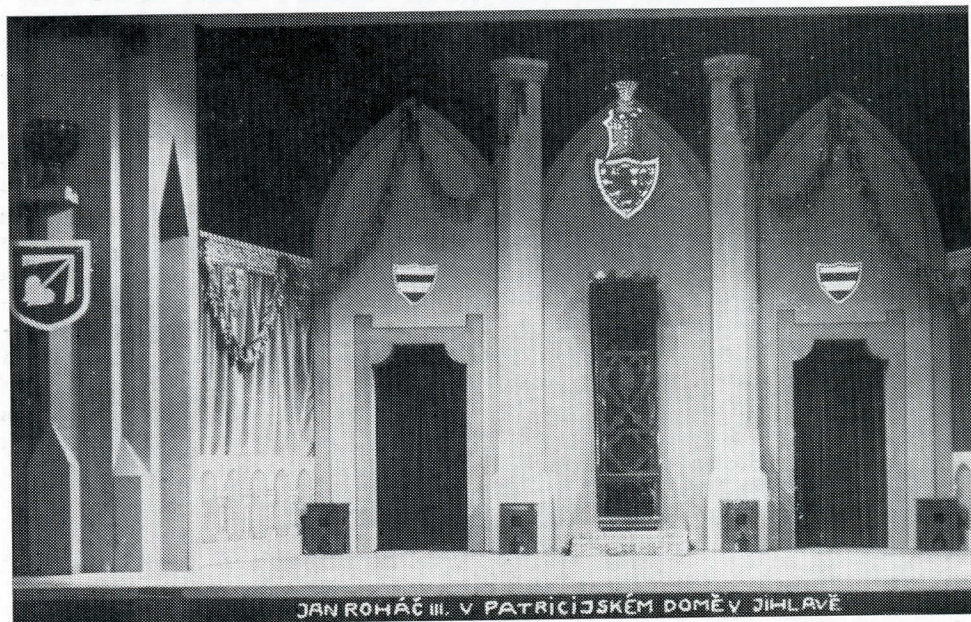
I ochotnický sjezd v r. 1921 se konal právě ve znamení jeho sedmdesátých narozenin. Oslavy tehdy uspořádalo současně na osm set ochotnických spolků. V jeho rodišti uctívali cyklem divadelních představení Mistra pravidelně, jako svého dramatika. Tak u příležitosti padesátých, šedesátých i sedmdesátých Jiráskových narozenin. Zejména poslední se staly téměř národní slavností, která přinesla Hronovu kromě morální prestiže i finanční zisk. A že tu neměli ochotníci vlastní jeviště začalo se uvažovat o stavbě divadla, které by neslo Jiráskovo jméno a představovalo tak jeho trvale živý pomník. Myšlenka, ať už ji vyslovil kdokoli, vyplynula přirozeně nejen z místních, ale

i krajevých tradic. (Tak například v Malých Svatoňovicích uspořádali v r. 1922 první vůbec ochotnické „herecké závody“.) Stanovením takového cíle — mělo to být divadlo reprezentativní, důstojné Jiráskova významu — ovšem si hronovští ochotníci položili úkol, na který přes všechn zápal a snahu sami nestačili. Obrátili se proto o pomoc na celou českou veřejnost. Jen tak se jim skutečně po létech zápasů a úmorných snah podařilo dílo dokončit: dne 28. 9. 1930, půl roku po Jiráskově smrti, bylo divadlo otevřeno, aspoň v částečné podobě původního projektu arch. J. Freiwalda. Prvním představením byla samozřejmě „Lucerna“.

„Je to divadlo Jiráskovo, ne Hronova. Bude velkým a čestným úkolem ochotníků hronovských, ale i celého okrsku, aby našli výplň tak mohutné stavby...“ napsal Max Lederer (Čs. divadlo, 15. 1930) jako odpověď na otázku, která jistě tanula na mysli všem. Divadlo v Hronově skutečně přerostlo místní význam a našlo si své poslání: staly se jím Jiráskovy Hronovy. Od r. 1925 se tu pořádaly na Jiráskovu počest cykly jeho her každoročně. Teď se tedy spojily s obecnou potřebou ochotnických sjezdů, přehlídek a soutěží.

Hned příští rok po otevření divadla se totiž měly konat pod titulem „Jiráskova Hronova“ oslavy jeho osmdesátých narozenin. Přípravný výbor se sešel 18. 1. 1931 v Hronově. ÚMDOČ jako spolupořadatelka převzala jeho ideu a vytvořila z ní ochotnický sjednocující program, který pojímala nepoliticky, v nadstranickém a celonárodním duchu. Avšak ochotnické hnutí nebylo v té době dávno tím, čím kdysi v obrození. Jeho ideová roztržitost, i politické poměry v republice činily takový program nereálným. Právě tyto politické okolnosti třicátých let velmi zkomplikovaly situaci počátečních Hronovů. Pořadatelé se ovšem snažili ujasnit si teoreticky cíl a smysl své práce, a to přímo ve spojení Jiráskovými Hronovy. Se svým programem — jistě hodně idealistick-

Alois Jirásek: Jan Roháč, soubor předních členů ÚMDOČ, 1934.

kým a v této době nehistorickým — však naráželi na překážky. Vzbuzoval dokonce odpor, zprava i zleva. Jenže, pokud jde o vlastní ideu ochotnických slavností, o to „obrozenectví“, to prokázalo v průběhu dalších let obdivuhodnou životnost. S odstupem doby je nutno uznat, že ne všechno bylo tak nerozumné, jak jsme ještě nedávno soudili: žádnou lidskou činnost — a kulturní zejména — nelze zřejmě posuzovat jednoznačně a tudíž zjednodušeně. Ostatně všechny konkrétní starosti i odpovědnost nespočívaly na veřejných činitelích, ale na pracovním výboru. Bylo by, myslím, správné vzpomenout aspoň několika jmen: v čele stáli úřadující místopředsedové Max Lederer z Jaroměře a Dr. R. Kudrnáč z Hronova. Organizací byli s nimi pověřeni Jaro Moravec z Nového Města nad Metují a Quido Středa z Hronova jako jednatelé, J. Jizba z Úpice a J. Šrůtek z Hronova jako pokladníci. Byli v něm dále: za ÚMDOČ R. Suchánek z Jičína a J. Mitlöchner z Pardubic. Za okrsek J. M. Vlček z Malých Svatoňovic a J. Pejskar z Police, za Hronov Julia a Jarka Štelzigové.

Repertoár I. ročníku tvořily Jiráskovy hry: Otec, Vojnarka, Gero a dramatizace Filosofské historie. Přes všechnu snahu o aktualizaci a „zmodernizovaný“ přístup k nim však pozornost veřejnosti nepřitahovala sama přehlídka ochotnického divadla či sjezd ÚMDOČ, ale okolnosti jiné. Státem otrásla hospodářská krize, nezaměstnanost a v hronovských továrnách se stávkovalo. Ideový boj se projevoval i v kultuře: v Novém Městě n. Met. uspořádali komunističtí ochotníci Den proletářského divadla, manifestaci proti Jiráskově kultu pod heslem „Nechte si Jiráska, náš je Lenin“. Pravicové listy však současně útočily na hronovské ochotníky, že připustili aby vrcholem oslav byla řeč Dr. Z. Nejedlého. Tak hned napoprvé vzplanul kolem divadla v Hronově zápas jak o Jiráska, tak o smysl ochotnické činnosti. Zatímco v Novém Městě řečníci dokazovali, že Jiráskovo jméno má sloužit k posílení vlivu buržoazní ideologie na ochotníky, ač jsou to „většinou proletáři a jim příbuzné vrstvy“, rezoluce sjezdu volala „všchny na stráž a k ochraně neutrality umění a zvláště lidového divadelnictví, aby bylo zachováno svým národním a kulturním úkolům...“ (Naše Menšiny, 9. XI. 1931). Pořadatelé se dočkali zklamání, podpora státu a národních institucí nebyla taková, jak předpokládali. První Hronov tedy vlastně neměl úspěch. Byl to prostě jeden z ochotnických podniků té doby. I sám okrsek ÚMDOČ pořádal v příštím roce v Náchodě samostatnou soutěžní přehlídku, vedle Hronova. Ale jeho odpůrci snad vytušili význam, který mohl mít — jinak by jim sotva tehdy i později stál za tolik útoků.

Bez politických bojů se pak samozřejmě neobešly ani další dva ročníky. V létech 1932 a 1933 to byly zejména fašistické manifestace, jejichž přípravám museli v Hronově čelit. Tak se ochotnické přehlídky konaly za četnické asistence: II. Jiráskův Hronov pod heslem česko-slovenské vzájemnosti (první Slováci, z Bánské Bystrice, tu sehráli Bačovu ženu I. Stodoly); III. Jiráskův Hronov byl věnován hraničářům (za účasti prvních zahraničních hostů, z Jugoslávie, s Petrovičovým Lijákem). Ale kolem divadla si vyřizovaly účty bezmála všechny politické strany. Na hranicích provokovali henleinovci a v Hronově fašistický vůdce R. Gajda. I v těchto letech byly stávky v továrnách a na stavbách, právě v průběhu oslav. I tenkrát se pořádaly velké tábory lidu a přes zákaz Rudé letnice. V samém sousedství Hronova, ve Velkém Poříčí, manifestační představení komunistických ochotníků. Na druhé straně oficiálním státním orgánům dělaly Hronovy jen starosti a proto je nepodporovaly. Odkázání sami na sebe, zůstali si tito maloměstští idealisté a vlastenci věrni — z lásky k Jiráskovi, v duchu jeho jim tak blízkého, lidového díla. Jako jejich dědové, horší písmáci, zděděné víře...

V souvislostech kolem počátku Jiráskových Hronovů je nutno to objektivně uznat. Jaká byla ovšem umělecká úroveň ochotnických přehlídek, o tom se z dobových kritik dozvídáme dost málo. Posuzovat ji jen z titulů by bylo také příliš jednoduché. V úhrnu nepřevyšovala průměrné tehdejší možnosti souborů a nemůžeme je tudíž soudit dnešními měřítky. Co však nelze, jak se domníváme, přejít mlčením, jsou Jiráskovy tři historické hry, uvedené tu programově: 1932 Jan Hus, 1933 Jan Žižka a 1934 Jan

Roháč. (Všechny na scéně prof. Leo Richtra z Rokycan). Byla to tak zvaná celostátní představení, čímž se rozumělo, že role obsadili zástupci osvědčených a známých souborů. Režisér Max Lederer je vždy nastudoval vlastně teprve v průběhu oslav, jimž měly dominovat. Ponechme stranou úvahy o dramatickosti Jiráskových her i podrobnější hodnocení úrovně jejich provedení. Je totiž zřejmé, že nejdůležitější při nich byl jejich dramaturgický výběr. Že Ledererovi a ostatním jejich zastáncům šlo především o to, co říkaly době a lidem. Měly burcovat, varovat — i utěšit („Vítězí, kdo bývá poražen“). Jejich prostřednictvím se patrně nejlépe vyjádřila idea prvních Hronovů a smysl ochotnické činnosti, jak jej viděli pořadatelé. Přes všechny chyby a bez ohledu

V neděli 27. srpna 1933
ve 3 hod. odpoledne a v 8 hodin večer
slavnostní představení vybraného ochotnictva ŮMDOČ z celé republiky:

Jan Žižka

Historická hra o 5 jednáních. Napsal ALOIS JIRÁSEK. Režie Max Lederer, okrskový režisér „Jiráskova okrsku ŮMDOČ“ v Náchodě. Výprava: Leo Richter, dram. odbor „Škola“ Rokycany. Inspicienti: Václav Volánek, jednota div. ochotníků besedních, Olomouc a VI. Plata, spdo. Hronov.
 Kroje: Fr. Šustr, Náchod. OSOBY: Masky: J. Roučka, Jaroměř.

Záhlaví plakátu závěrečného představení 3. Jiráskova Hronova.

na pozdější pochybnosti — tady, v nich lze spatřovat ideový vrchol a ovšem i meze kulturní činnosti tohoto proudu českého ochotnictva: chtít od nich něco jiného by sotva v té době bylo reálné. Neboť lpěním na Jiráskovi byli nejbližší lidovému jádru svého členstva i publika. Tady byly základy, odkud se vždy znovu dalo vyjít bez ohledu na problematičnost dalšího vývoje v příštích ročnících. Kolem IV. Jiráskova Hronova se udál zlom. Oslavy dostaly oficiálnější ráz a také podporu. Tento první úspěšný Hronov „svým rozsahem a navštíveností dával konečně pevný základ dalšího vývoje“ (Naše Menšiny 9—10, XIV, 1934), ale přestal veřejnost zneklidňovat. Konal se pod heslem „Hold Moravy a Slezska Jiráskovi“ a pořádala jej už ŮMDOČ sama. Důraz byl položen na „vysokou uměleckou úroveň“, o ni se měli ochotníci napříště starat především.

Význam Jiráskových Hronovů pro životnost ochotnického hnutí u nás zůstal nepochybný. Byly pro ně podnětné: ono samo pak bylo základem širokého povědomí divadelní kultury. (Ale přímý vliv v uměleckém životě neměly a ani pro uvedené okolnosti mít nemohly. Působily jenom nepřímě: první kroky značné části našich divadelních umělců začínaly na ochotnických jevištích. Bylo by nevděčné na to zapomenout).

LÉTA OKUPACE

Klementina Rektorisová

Vzpomínky na oněch pět ročníků Jiráskových Hronovů nevybledly. Úvahy o nich se nemění ani s odstupem let. Byla to doba tragická, šlo o bytí a nebytí národů naší vlasti. Události od r. 1938 měly otřesnější obsah, než by mohla zpracovat fantazie dramatiků generace Aloise Jiráska a Karla Čapka. Českému divadlu dávala doba novou dramatickosti. Učila chápat hloubku idejí, osudy hrdinů, smysl osobních a společenských rozporů. Jevištním pohádkám, dávným i nedávným příběhům dávala současný smysl. Hlediště Jiráskova divadla spoluvytvářelo i ze zdánlivě neproblematických, nenáročných her symboly a alegorie. Slovům dávalo odbojný podtext.

O žádném ze čtyřiceti Jiráskových Hronovů nelze uvažovat bez vztahu ke kulturnímu a politickému vývoji naší země. Ročníky v době okupace třeba hodnotit právě podle toho, čím přispělo ochotnické divadlo, tak tradiční v životě českého lidu, do společného národně osvobozovacího hnutí v oblasti kultury.

Jiráskovy Hronovy za okupace vyvracely staré přísloví „Inter arma silent Musae“ — když mluví zbraně, Múzy mlčí. Dokázaly vůli ochotnictva vést jednotný boj na kulturní frontě. Svou rostoucí popularitou, záběrem do širokých mas sta a sta souborů, neustávajících v činnosti, daly příležitost i těm novým, mladým. A tak se na Hronovech za války projevil i progresivní snahy některých souborů, které pak pokračovaly i v poválečné době.

Nově a neobvykle zapůsobily hry se sociální tematikou. Byly provedeny ukázněným, neokázalým způsobem. Měly jednoduchou výpravu, herecké postavy byly realistické a myšlenky z jejich úst zněly srozumitelně. Tato představení nebyla příliš vysoce oceněna porotou, která hodnotila inscenace jen po stránce jevištní zkušenosti a technické vyspělosti. Byly to hry nových autorů. Hru místní lidové autorky Marie Rollerové Soukeníci hrál v r. 1940 spolek Vicena z Ústí nad Orlicí, v roce 1941 dramatické sdružení Klicpera z Plzně Chudí lidé vaří z vody od Alžběty Pacovské a Malé divadlo z Hostivaře první Drdovu hru (z reper-

toáru Divadla E. F. Buriana) Jakož i my odpouštíme. Právem patřily tyto hry na ochotnické divadlo, které se stále hlasitěji dožadovalo jména „lidové“. V celkovém pohledu zpět tvoří tato představení jednu z linií vývoje Jiráskových Hronovů. Ta má své pokračování až po Únoru 1948, od 19. Jiráskova Hronova — a to v hrách E. F. Buriana, Vaška Kání, Jaroslava Klímy, Vojtěcha Cacha, Miloslava Stehlíka atd.

Účinek oněch několika lidových her se sociální notou byl ovšem překonáván inscenacemi z profesionálního repertoáru: Námluvy Pelopovy, Kolumbus, Zamilovaní přátelé, Milostná mámení, Soupeři, R. U. R., Noví lidé. I tyto náročné inscenace osvědčených již a pořadateli podporovaných souborů měly své kladné stránky. Ochotníci se v nich snažili o samostatný tvar, nezávislý na profesionálních inscenacích, vynikali kulturu jevištní řeči. Chtěli přesvědčit veřejnost, že dovedou překonat ma-loměstský vkus a kulturní provincialismus.

Třetí druh představení čerpal z odkazu českých klasiků a objevil jeho velké demokratické hodnoty. Obsahová, ideová a citová účinnost nejen her samých, ale i jejich směrlá interpretace posilovala národní vědomí obecnostva. Mnohá z představení přicházela do Hronova po mnoha reprízách v domácím prostředí a na zájezdech. (To byl rovněž nový rys ochotnického divadla za okupace: studovalo se méně her, ale hrály se s mnoha reprízami.) Nezapomenutelná jsou hronovská představení z Pardubic: Paní mincmistrová a Zvíkovský rarášek, Strakonický dudák a Její pastorkyňa z Mladé Boleslavi. Studium inscenací s vybranými ochotníky na závěr slavností — M. D. Rettigová 1939, Vojnarka 1940, Otec 1941 — se stalo vlasteneckou školou pro věrné účastníky předválečných i válečných Hronovů.

K inscenacím z her národních klasiků se družily historické a jinotajné hry současných autorů — Štěpánkuv Nezbedný bakalář, Krpatův Mistr ostrého meče, Horkého Bejvávalo a Götzovi Soupeři. Skoro zapomenuté lyrické komedie nabyly nového časového významu — Loupežník bratří Čapků, Dykův Ondřej a drak, Vrchlického Král a ptáčník.

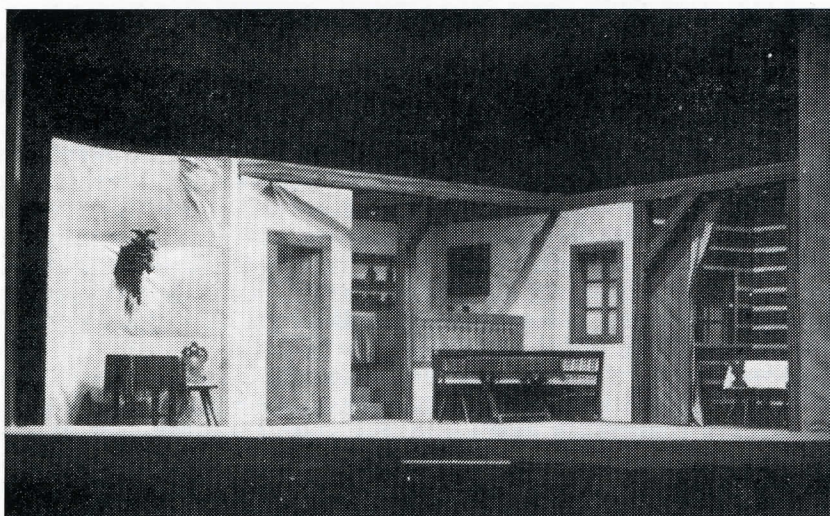
S vývojem dobrých inscenací a v jejich soutěži se ochotníci již nomezovali jen na hereckou složku představení. Do popředí vystupuje samostatná režijní práce, působivá hudební složka, využívání nové výtvarné, světelné, zvukové techniky. Některá představení vynikala scénografickou výmluvností. Poučení profesionálním divadlem objevili i naši režiséři a výtvarníci možnost, jak vyjádřit materiálními prostředky ideu představení, která snad ani v samém textu nebyla nebo kterou by cenzura nedovolila slovy vyjádřit. Tak dramaturgická úprava a výtvarné podání postavily na hlavu původní význam Hilbertovy hry o Kolumbovi (Nové divadlo Mladá Boleslav 1941). V historických hrách Stroupežnického se karnevalové ovzduší lidského hemžení jasně členilo výtvarnými znaky světa vrchnosti a světa pana Dačického (Spolek divadelních ochotníků Pardubice 1939).

Další trvalý vklad z doby okupace je v tom, že Hronov vytvořil novou, velmi plodnou tradici kolektivního školení divadelních ochotníků. Avšak k dnešní koncepci se ještě nedospělo. Pořadatelé nepřipustili, aby velká obec účastníků zasahovala kritikou do práce poroty, kterou tvořili funkcionáři pořadatelky Jiráskových Hronovů — Ústřední matice divadelního ochotnictva českého. Např. v Jiráskově divadle se hrála Maryša, v kursu se pracovalo na rozboru Našich furiantů. — Kursy trvaly po celou dobu

přehlídky a končily zkouškami a vydáním vysvědčení. V kursech přednášeli také profesionální divadelníci; tím byl položen základ k poválečné spolupráci s nimi. Záběry z kursů přinášely noviny, film i rozhlas. Do Hronova přijížděli spisovatelé (Jan Drda, Karel Krpata, Zdeněk Vavřík), režiséři (František Salzer), herci (František Vnouček, Saša Rašilov),

Alois Jirásek: Vojnarka, soubor vybraných členů ochotnických spolků z Čech a Moravy, 1941.

Scéna k 2. a 4. dějství a dějství 3.

divadelní teoretikové (A. M. Brousil, František Götz, Jan Kopecký), rozhlasoví pracovníci a celý štáb novinářů. Stavitel Jiráskova divadla arch. Jindřich Freiwald, hronovský rodák, byl zde jako doma.

Pod tlakem mocné a pestré masy návštěvníků se začalo uvažovat nejen o smyslu a poslání Jiráskových Hronovů, ale o dobrých a stinných stránkách soutěžení. Tento zatím vnitřní neklid tvůrčí kritiky, doznívající v souborech po každém dalším Jiráskově Hronovu, pořadatelé a ÚMDOČ v prvních letech po osvobození promarnili.

Příprava k soutěži o účast na Jiráskově Hronovu se stávala v některých prominentních souborech jediným smyslem jejich činnosti. Výkonový výbor ÚMDOČ se rozhodl zbavit přehlídky oficiálnosti a dát jim především pracovní průběh, přenést váhu na divadelní školu. Bylo v tom i kus taktiky: repertoár byl okupační cenzurou tak okleštěn, že pro 12. Jiráskův Hronov z Jiráskových her už zbývala jen Kolébka. V kritickém jaře 1942 se podařilo 12. Jiráskův Hronov dokonale připravit. Byly vybrány soubory, vytištěny plakáty a ročenka, připraveno školení, a přesto se „z technických důvodů“ nekonal. S povolením totiž přišel pokyn, že se o záštitu a přímou účast zajímá nenáviděný ministr školství a národní osvěty Emanuel Moravec. A přece se na „povolený a nekonaný“ 12. Jiráskův Hronov sjelo v srpnových dnech mnoho ochotníků. Po sobotách a nedělích se hrála pod patronátem hronovských ochotníků představení, jaká Hronov dosud nezažil. Strakonický dudák Mladoboleslavských v režii Václava Zimy a Kolébka Papežova pražského Činu se staly svou poezií, optimismem, mladistvým pojetím posilujícím lékem. — A právě tak v r. 1943 navštívilo Hronov několik souborů s básnickými inscenacemi — dostali se k slovu Goethe (Ifigenie), François Villon (Zpověď) a Vrchlického Král a ptáčník. Král došel k poznání, že pravá moudrost a ušlechtilost žije mezi lidem. To byla myšlenka pronesená posledním ochotnickým hercem na Jiráskově Hronově v době nesvobody.

Hronovská divadelní škola se přestěhovala do celého hnutí. Podle vyzkoušených osnov pak probíhaly kursy v mnoha okresech a městech až do konce okupace, i když už platil zákaz divadelních představení.

Na představení Slavných monologů Eduarda Kohouta v srpnu 1944 se opět sešli bývalí účastníci Jiráskových Hronovů. Z melancholie nás probudila a rozjařila zpráva o povstání na Slovensku. Bylo to právě 29. srpna 1944.

Jiráskovo divadlo, vznešená stavba na náměstí Hronova, kterou požehnal Jirásek před svou smrtí, se uzavřelo v mlčení. Pár kilometrů za Hronovem ještě trvala hranice „tisícileté“ Třetí říše. Pan Johanes všude po nás natahoval spáry. Na divadelníky, přicházející z větších měst, po celou dobu okupace hluboce působilo srdečné a nebojácné chování místního českého obyvatelstva, i v obcích na návrších a v údolích. Tam jsme po skupinkách putovali vydechnout si a trochu svobodně porozprávet. Věřili jsme, že světové drama skončí naším vítězstvím. O osud ochotnického divadla jsme se také nebáli. Právě za okupace jsme prožili na Jiráskových Hronovech první projevy jeho omlazení, vzestupu a nového společenského významu.

A pro mnohé z nás, ty, co přežili, jsou nezapomenutelné celým tím ovzduším vzájemného přátelství, pracovního nadšení a jednomyslné naděje — řečeno slovy Jiráskovými — že svatá věc zvítězí. Zkrátka a prostě — bylo nám tam dobře, jako doma mezi svými.

PO VÁLCE

1945 - 1969

Jiří Beneš - Josef Vavříčka

Alois Jirásek: Gero, soubor předních spolků divadelních ochotníků z Čech, 1946.

1945

Měl ráz „Famátce padlých ochotníků“. Bylo jich vzpomenuťo slavnostní tryznou, po které se konal pohřeb tvůrce Jiráskova divadla, architekta Jindřicha Freiwalda. Poněvadž květnové osvobození zastihlo ochotnické soubory nepřipraveny, byl pořad Jiráskova Hronova sestaven z inscenací v té době hotových. Zúčastnil se ministr školství a osvěty Zdeněk Nejedlý.

1946

Konal se pod heslem „Od Tyla k Jiráskovi“. Bylo na něm vzpomenuťo devadesátého úmrtí J. K. Tyla a šedesáti let trvání ÚMDOČ. Osm souborů vybraných bodovacím systémem soutěže, které se zúčastnilo dvacet divadelních souborů, sehrálo celkem třiatřicet představení. Vítězem hronovského žebříčku se stal přerovský spolek Tyl s hrou Zdeňka Němečka Rukopis času. Zemská rada osvětová tu vyhlásila putovní cenu pro nejlepší soubor Jiráskova Hronova a byla vypísána povinná daň na postavení Tylova domu v Praze. V rámci Hronova se konala devítidenní jubilejní divadelní škola pro ochotníky.

Znakem tohoto Hronova byla velká účast ochotníků a obecnstva v divadle. S hostujícími soubory přijeli zástupci města i okresu. Konala se tři velká shromáždění na hronovském náměstí s projevy ministra B. Laušmana, ministra Zd. Nejedlého, ministra Fierlingera a Stránského. Z. Nejedlý nazval Hronov všenárodní manifestací přímo historického významu.

1947

Mimo společného představení F. L. Věka, provedeného zejména soubory z Prahy, bylo na tomto Hronově 11 inscenací souborů z celé republiky vybraných v zemských soutěžích z počtu 32. Největší ohlas mělo představení Gorkého Vassy Železnovové v provedení dramatického kroužku z Bratislavy. Probíhala tu divadelní škola II. stupně, na níž se skládaly i závěrečné zkoušky. Byl pořádán kurs praktického posudkářství a zvláštní praktické studium divadelní aktivity.

U příležitosti Jiráskova Hronova se konal sjezd Lidové strany a Národní jednoty severočeské. Zúčastnili se ministři J. Masaryk a Zd. Nejedlý a místopředseda vlády P. Zenkl.

1948

Byl pořádán pod záštitou ministra školství Z. Nejedlého a ministra informací V. Kopeckého. Trval plných patnáct dní a zúčastnilo se ho šestnáct souborů z Kruhu vítězných souborů ÚMDOČ, každý hrál dvě představení. Za velké účasti ochotníků pokračovala vzorná divadelní škola II. a III. stupně. Byla uspořádána výstava malíře Josefa Čapka, odhalena jeho busta v divadle a uspořádáno Matiné. Poprvé se o jednotlivých představeních konaly diskuse, které vedl profesor A. M. Brousil.

1949

ÚMDOČ byla poprvé v historii jen spolupředátem Jiráskova Hronova. Hlavním organizátorem bylo Ústředí lidové tvořivosti, na jevišti i v pořadatelsku byly zastoupeny všechny složky, které tenkrát ochotnické divadlo rozvíjely: ROH, ČSM, ÚMDOČ, Sokol, Svaz hasičů, armáda, loutkáři, ÚSOD. Porota prohlásila vítězem soubor ZK Chronotechna Šternberk (Káňa, Parta brusice Karhana), protože v jeho představení hráli dělníci dělníky, což bylo pokládáno za ideál. Na vyhlášené pořadí měly hlavní vliv repertoár souborů podle hledisek bratislavské konference z r. 1949 a preferování rodičích se závodních souborů. Mylně se dělalo rovnítko mezi současným tématem hry a současným divadlem, přeceňovaly se záměry inscenátorů na úkor faktických inscenačních výsledků a podceňoval význam základních znalostí divadelního řemesla.

1950

Byl jednou z etap Soutěže aktivity souborů, v níž se oficiálně hodnotila „ideová hodnota programu podle zásad bratislavské konference, kulturně politická aktivita souboru a budovatelská aktivita jeho členů.“ Tyto pojmy byly tehdejšími osvětovými pracovníky fetišizovány a nejednou stavěny do protikla-

Zdeněk Nejedlý gratuluje Nadě Truhličkové za roli Anny Frankové v představení divadla ze Svítav, 1958.

du s ojedinělými snahami o rozvíjení tvůrčích uměleckých ambicí a ochotnického divadla. Program Hronova byl sestaven tak, aby realizoval schematická hlediska bratislavské konference: tři soudobé hry o JZD, dramatizace Zápotockého románu Vstanou noví bojovníci (z četných inscenací vybrána hořovická, protože v ní hrál první úderník Pražského kraje), dvě sovětské hry apod.

Na konferenci o lidové tvořivosti vystoupil generální tajemník ÚMDOČ se závazkem likvidovat Matici.

1951

Bylo provedeno šest Jiráskových her (celá husitská trilogie). Vystoupily tři soubory JZD. Předem byl určen dramaturgický plán, k jehož provedení se pak hledaly síly. Uvedení celé trilogie se do-
sáhlo za vydatné pomoci armády, jejíž

spojené soubory zahrály Jana Žižku, k uvedení Jana Husa se spojily tři jarměřské soubory a inscenaci Jana Roháče dostal za čestný úkol plzeňský soubor, který se začal dávat dohromady teprve dva měsíce před Hronovem. Neplatila ještě zásada Hronov nejvyspělejším.

Pro tento i následující Hronov bylo charakteristické seznamování režisérů s odkazem Stanislavského, vedoucí často jen k tomu, že herci přicházeli do dramatické situace s předem připravenými charaktery a předváděly výsledky vzta-
hů, které se teprve měly родit. (Pokud hráli „záporné“ postavy distancovali se od nich, takže vlastně nemohlo dojít ke konfliktům atd.). To vše svědčí o pří-
buznosti tehdejší problematiky profesio-
nálních a ochotnických divadel. V hnutí začal převládat názor, že Hronovy nedo-
sahují předválečné úrovně a zájem o ně se vytrácel, zatímco se oficiálně psalo, že boj o nové Hronovy byl vítězně do-
bojován.

1952

Byl nesoutěžní přehlídkou, ÚLT vybral o hry a zadalo je k provedení vybraným souborům. Repertoár (Štěstí nepadá s nebe — budování v průmyslu, Jarní hromobití a Mlýny — vesnice, Anna proletářka — boje dělnické třídy, Sláva, V našem pluku a Život začíná znovu — zářný příklad sovětských lidí plus klasika) je exemplární ukázkou tehdejší dramaturgické politiky. V kritice kvetlo vulgarizující „přehodnocování“ našeho klasického odkazu. Žádalo se např., aby inscenace Rettigové „bojovně“ odhalila „ostrý společenský konflikt“ a prokázala „jak správně Jirásek viděl třídní podstatu obrodného zápasu“.

Dochází k jednomu z prvních výraznějších úspěchů poválečných Hronovů — k šumperské inscenaci Revizora.

1953

Byl to „náhražkový“ Hronov, protože se už žilo přípravami pražského festivalu, který měl vyvrcholit soutěž SLUT a na nějž se „šetřily“ nejlepší soubory. Proto byl Hronov svěřen ROH Svazu zaměstnanců v průmyslu textilním a kožařskému a bylo plánováno, že další Hronovy budou postupně svěřovány dalším odborovým svazům a souborům jejich závodů. Krach „textiláckého“ Hronova tyto plány zvrátil. V Hronově vystoupily ovšem jako vždy soubory nadšené, ale jejich představení byla bez režijního umu a herecké techniky s řadou začátečnických nedostatků, hrubými šaržemi, nízkou úrovní mluvy. Představení opravdu režijně komponované a realizované hereckými výkony se tentokrát v Hronově nekonalo.

1954

Na bodu mrazu. Náhodný výběr souborů (soutěže probíhaly ve čtrnácti úsecích) pomohl vytvořit z Hronova věrný obraz neutěšeného stavu hnutí. Poprvé na poválečném Hronově zaznělo několik kritických slov na adresu těch kdož měli ochotnické divadlo řídit. V představeních jediný opravdový úspěch: Macháčkovi Ženichové v provedení pražského souboru neslyšících — osobitá, poetická, jemně humorná inscenace. Jinak prohry.

1955

Je výsledkem jednotné celostátní soutěže, již se ve dvou kategoriích zúčastnilo 3.182 souborů. Prošly sítím okresních, krajských a národních přehlídek, jejichž realizace byla jednou ze šťastných akcí poválečného ochotnického divadelnictví. Díky zlepšené organizaci soutěže a odpovědnější práci výběrových porot byla velká většina hronovských inscenací na vyšší úrovni než špičky minulých let. Byly podány důkazy, že ochotníci mohou v mimořádných případech obstát s inscenací (ovšem převážně tradiční) světové (jilemnický Strýček Váňa) a naší klasiky (ZK Karborundum Benátky n. Jiz. — Lucerna, ZK MAJ Hronov — Pan Johanes) i že jsou schopni přijít s vlastní koncepcí her uváděných mnoha profesionálními divadly (kroměřížské inscenace Kristiny, trebišovská Surového dřeva).

V kritických debatách byl vykonstruován falešný protiklad mezi nadšeným, spontánním a diletantským půvabným ochotnictvím na straně jedné a technicky vyspělejším, kultivovanějším amatérským projevem na straně druhé. Byl pak ve středu zájmu po řadu ročníků a jablokem sváru při určování soutěžních pořadí.

1956

Na hronovském celostátním aktivu se projevuje kritická celospolečenská atmosféra a pět set ochotníků volá po nové organizační struktuře, jež by jim dala možnost podílet se na řízení ochotnického divadelnictví. Bylo to ovšem marné volání.

Vrcholí zájem veřejnosti o Hronov — na každý den hlášeno přes tisíc návštěvníků, pět souborů muselo opakovat svá představení potřeťi od dvanácti hodin v noci, zúčastnilo se třicet novinářů píšících pravidelně a obsažné referáty do všech novin, dále řada profesionálních divadelníků, dramatiků, oficiálních návštěv. Vítězí poetická, režijně kultivovaná trebišská inscenace Čapkova Loupežníka s ideálním obsazením mladé dvojice spolu s radnickou inscenací Nory, pozoruhodně vyjádřující i nejjemnější nuance psychologické Ibsenových postav. Hronov je též dějištěm úspěšné přehlídky uměleckého přednesu (od roku 1957 už Wolkrův Prostějov).

Závrat z úspěchů pomohla nevidět výjimečnost těchto výsledků a fakt, že

ve většině tradičních divadelních souborů se práce stává jen mechanickou reprodukční záležitostí konkurující profesionálnímu divadlu (tehdy nevalné úrovně) ne v nápaditosti a neotřelosti pohledu na svět, nýbrž v oblastech provozních, v konvenčním uvádění konvenčního repertoáru.

1957

Už na předcházejících národních přehlídkách se projevil varovné signály: dosavadní způsob soutěžení, který orientuje pozornost jen na hrstku špiček se vyžívá; projevuje se nedostatek sebekritiky, spekuluje se s výběrem her. Repertoár Hronova tvořily většinou konvenční inscenace nižší úrovně než v posledních dvou letech. Započala série neúspěšných Hronovů pro slovenské soubory.

Největšími úspěchy byly gottwaldovské inscenace Vassy Železnovové, Arbuzovův Dům na předměstí v provedení pražského Máje a Nazima Hikmeta Legenda o lásce, s jejíž inscenací vstoupil na hronovské kolbiště tenkrát málo známý brněnský soubor J. Skřivana. Celkově byl Hronov rozčarováním a v tisku se objevily rozpačité kritiky.

1958

Jiráskův Hronov vrcholil celostátní soutěží ve třech žánrových kategoriích. Úspěchy byly především v žánrech, které vstoupily na hronovské jeviště poprvé jako výsledky soutěže v divadle pro mládež a malých jevištních formách. Vítězné soubory těchto kategorií (pražský Máj a estrádní soubor z Rumburka) dokázaly, že pohádka ani kabaret nemusí znamenat znesvěcení Jiráskova divadla.

Vyznamenání mladé představitelky Anny Frankové z vítězné svitavské inscenace se stalo symbolem celého Hronova. Dalšími úspěchy v kategoriích celovečerní hry byly kojetínský Racek a brněnská inscenace Ze života hmyzu. Vcelku byl obraz Jiráskova Hronova příznivější než stav hnutí, které ve své většině omlazovací snahy odmítalo a nové soutěžní kategorie ignorovalo.

Tímto Hronovem skončila čtyřletá etapa celostátního soutěžení, která přes všechny výhrady znamenala pro amatérské divadelnictví veliký přínos a v poválečné ochotnické generaci znovu konstituovala Jiráskův Hronov jako vrchol amatérského snažení a symbol životaschopnosti amatérského divadla.

1959

Stranické usnesení o dalším rozvoji a prohloubení ideové účinnosti osvětové práce na našem úseku legalizovalo a urychlilo vývoj sítě poradních sborů a dosavadní celostátní ochotnickou soutěž decentralizovalo. Hnutí reagovalo zvýšenou aktivitou v okresech a krajích, kde byly vyhlašovány samostatné soutěže, a snahou rozšířit počet souborů na vesnicích. Kvalita podceněna, masovost vyzvedána.

Jiráskův Hronov překvapil několika organizačními novinkami, odehrával se v Hronově, v Náchodě, částečně i ve Žďárkách a v náchodské Tepně. Na školení režisérů přednášelo několik členů D 34. Novinkou byly krajské kroužky, v nichž se diskutovalo o představeních stejně jako na plenárních a dvou dalších školeních. Celková inscenační úroveň byla pochopitelně nižší než v ročníkách, které vrcholily celostátní soutěží. Přesto zachraňovala dvě představení celostátní soutěže pro mládež — Aškenázyho Ukradený měsíc brandýské jedenáctiletky a Corrinthovi Trojané pražského Máje.

1960

Jubilejní Hronov byl nejvýznamnější událostí ochotnického roku vedle celostátní soutěže vesnických souborů, kvantitativního nástupu malých jevištních forem a množících se příznaků blížící se a široce podmíněné krize tradičního typu ochotnického divadla. Tricenná porota viděla jen v Čechách a na Moravě za šest neděl na padesát inscenací a její úkol byl ztížen koncepcí striktně určenou ministerstvem, diktující do programu mj. minimálně dvě inscenace Jiráskových her. V situaci, kdy soubory přirozeně reagovaly na jednostrannou propagaci Jiráskova díla v minulých letech, došlo dokonce k tomu, že bylo nutno na poslední chvíli inscenaci Kolébky zadat disciplinovanému jaroměřskému souboru. (Podobně byl ovlivňován výběr všech Hronovů v letech 1949-1962 včetně — nešlo jen o Jirásku, ale i o zastoupení sovětských her apod.) Většina hronovských představení byla sice pečlivě se-

Arnošt Dvořák: Nová Oresteia, Divadelní jednota Tyl. Rakovník, 1947

Ivan Olbracht — A. Dvořák: Anna proletárka, ZK ROH Vigona, Svitavy, 1952

cvičena, ale bez originality a vynalézavosti, bez jiskry a nápadu. To už nestačilo v r. 1960, kdy profesionální divadla začala vydávat v řadě inscenací cenné plody a kdy začala všeobecně prudce stoupat křivka náročnosti. Nejnáročnějším požadavkům dostála jen Borchertova moralita Venku přede dveřmi v provedení plzeňské Mediky.

1961

Ojedinělé vítězství Jiráskovy hry: Královéhradečtí ochotníci se v inscenaci Jana Roháče úspěšně pokusili o současný výklad — ostře a neschematicky vyjádřili oba světy dramatu a zvláště závěr realizovali výrazně divadelně, zčásti i proti autorově představě; představení nepoučovalo o historii — snažilo se provokovat dnešek. Ostatní představení se lišila stupněm herecké vyspělosti — ale všechna patřila pod společného jmenovatele konvence, průměrnosti.

V této době už mohutně kvantitativně nastupují malé jevištní formy, což se

z ústředních přehlídek projevuje zatím jen na Wolkrově Prostějovu a Šrámkově Písku; malé jevištní formy se v této době stávají nejprogresivnější součástí amatérského divadelnictví, urychlují svými výsledky dlouho už postupující proces diferenciací tradičního ochotnického divadla a podstatně přispívají nejen k hlubšímu chápání moderního divadelního projevu, ale i k formování smyslu amatérského divadla v naší společnosti.

1962

Tento Hronov pomohl upřesnit hranice mezi prvky dožívající staré tradice (jednostranné chápání ochotnického divadla jako náhražky profesionálního divadla a výsledky sice nadšené, ale málo tvůrčí) a zárodky moderního ochotnického divadla, pokoušejícího se o tvůrčí uměleckou práci s výrazně aktivním vztahem k dramatickým textům, jejichž hodnoty konfrontuje s vlastním myšlením a citěním člověka této doby. Nejúspěšnější hronovské inscenace byly

Alois Jirásek: Pan Johanes, scéna 2. dějství, ZK MAJ Hronov, 1955.

projevy bohaté umělecké fantazie tvůrců a počítaly s fantazií diváků, měly poezii, pracovaly s uměleckou zkratkou, jevištní metaforou, dýchaly rytmem současného života. Tyto znaky výrazně nesl program broumovského Kladivadla — Kabaret o myšilidech F. Fialy. Byl to poeticko-satirický kabaret, který pestrým sledem nejružnějších výrazových forem naléhavě vyslovoval touhu po přimosti a citovosti v lidských vztazích a ostře útočil na novoměstšáctví. Z divadelních představení měl největší úspěch brněnský Hadrián — právě od této tvůrčí inscenace se datuje nová cesta kolektivu J. Skřivana, po léta našeho nejúspěšnějšího souboru. Svitavský soubor uvedl Brechtův Kavkazský křídový kruh s několika výjimečnými hereckými výkony, vcelku však jeho představení bylo poplatné profesionálnímu vzoru.

Nálada Hronova byla na bodu mrazu pod vlivem řady neúspěšných představení, pod vlivem zveřejněných tzv. „perspektiv“ ochotnického divadla (dosti jednostranný a v prvních verzích nedobře formulovaný pokus o určení smyslu a další cesty amatérského divadla narážel na prudký odpor většiny ochotníků) i pod vlivem poroty, která ne vždy našla pro vyslovení náročných kritérií vhodnou formu. A přece právě tento Hronov přiměl podstatnou část nejvyšších ochotníků k poctivějším úvahám o nutnosti kvalitativní přeměny chápání společenského smyslu ochotnického divadla.

1963

Bylo zrušeno plenární hodnocení jednotlivých inscenací a založena úspěšná tradice tzv. hronovských studijních kroužků. Uskutečnila se volná tribuna, která — jako už na řadě jiných Hronovů — ostře kritizovala nedostatky řidičí, organizační i metodické práce v ochotnickém divadelnictví. Představení byla vcelku věrným obrazem současného stavu hnutí. Vítězství malých jevištních forem (Divadélko Pod okapem, Kladivadlo, litvinovské Docela malé divadlo) bylo logickým výsledkem několikaletého vývoje, lekcí velice podobnou oné, již v současné době dávala malá profesionální divadélka (často ostatně z amatérismu vyšlá) oficiálním kamenným scénám. Relativním úspěchem celovečerní hry byli Dürrenmattovi Fyzikové v provedení ZK Makyta Púchov. Už při závěrečném hodnocení tohoto Hronova bylo konstatováno, že cesta dalšího vývoje není v procesu diferenciaci malých a velkých jevištních forem.

1964

Hodnotný, pestrý, i když náhodně vzniklý repertoárový celek a poctivé úsilí všech zúčastněných souborů vést dialog se současným divákem. Tím byl podmíněn pokrok od víceméně pasivní volby aktuální hry k aktivní volbě takových textů, k nimž mají členové souborů upřímný vztah a které se pokoušejí dramaturgicky vykládat Další krok — vlastní výklad také adekvátními uměleckými prostředky sdělit — se nejlépe podařil souboru Zeyer z Českých Budějovic v Havlově Zahradní slavnosti. Ale byla zde i řada dalších nadprůměrných inscenací, zvláště olomoucký Tom Sawyer od řeky Mississippi nebo brněnský Večer tříkrálový.

Tento ročník byl pouze přehlídkou ochotnického divadla, tedy bez malých forem, ale evidentní bylo „nakažení“ nejúspěšnějších hronovských inscenací kvalitami, které v minulých letech přinesly právě soubory malých jevištních forem.

1965

Přinesl v představeních diametrálně rozlišné a navzájem nesouměřitelné výsledky potvrzující, že se současné ochotnické divadlo vyvíjí v bohaté škále typů. Výrazný úspěch měly tři mladé soubory — náchodské studio se šťastně adaptovanou Tylovou Tvrdohlavou ženou, vojenský soubor s divadlem poezie a jeden ze tří vítězných souborů — nastupující OB Bratislava-Nivy s aktovkami Hanse Sachse. Oba další vítězné soubory (brněnští Skřivani a českobudějovický Zeyer) vycházely z textů, jež svým způsobem patří do oblasti tzv. absurdní dramatiky, a jejich inscenace byly silně apelativní. Ostatní inscenace tohoto Hronova byly konvenční a postrádaly schopnost umělecky reagovat na současnou situaci složitého světa.

1966

Nebyl uspořádán ústředními orgány, ale krajem a okresem, které nedovolily jedinečnou tradici přerušit. Celková úroveň představení byla dobrá, u většiny vystupujících evidentní občanská odvaha a politická angažovanost. Vystoupily i soubory malých jevištních forem — značný kvantitativní úbytek tohoto mladého hnutí neznamenal ještě snížení kvality špiček. Hronovské výsledky proká-

Gert Hoffmann: Starosta, České Budějovice, 1965

zaly, že dochází ke sbližování — k zdivadelňování programů malých jevištních forem a k modernějšímu divadelnímu projevu tradičních souborů. Zvítězil bratislavský soubor OB Nivy s Machiavelliho Mandragorou, stylizovanou, vnitřně jednotnou, poetickou inscenací, v níž se herecův pohyb stal i významnou komponentou scénografickou. Pozoruhodnými úspěchy bylo i představení přerovské mládeže a Nušičovi Truchlíci pozůstalí, jejichž osobité, ostře stylizované provedení se stalo předmětem zcela neobvyklého a nevyřešeného rozporu, jak v hronovské porotě, tak v plénu. Později se stalo na četných zájezdech naší dosud nejúspěšnější amatérskou inscenací ve světě.

1967

Palmu vítězství si v soutěži odnesl soubor z Ostravy-Hrušova za osobitou inscenací Smočkova Bludiště (ve středu jeho zájmu nebyla poddanská filosofie Vrátného jako v soudobé inscenaci Či-

noherního klubu, nýbrž intelektuální odpor Muže proti ní) a za herecky vyrovnané Podivné odpoledne dr. Zvonka Burkeho; druhá byla výrazně komediální brněnská inscenace Goldoniho Treperend, třetí bratislavský Medvěd — v nejlepším smyslu slova lidové představení s akcentem na Čechovovu komediální situaci. Řada návštěvníků se zlobila na výběrovou porotu pro „převahu absurdních her“ — celkem neopodstatněně, ve skutečnosti šlo o výrazný projev diferenciací divácké vyspělosti a vkusu. Celková úroveň představení byla jednou z nejvyšších v poválečných letech. Dále tento Hronov prokázal stoupající vlnu zájmu mladých lidí o ochotnické divadlo a potvrdil, že soutěžní princip a jím provokované vášně se zpravidla dostávají do protikladu s pedagogickými záměry, jež pořadatelé Hronova pravidelně také sledují.

1968

Situace v hnutí umožnila založit na hronovské konferenci delegátů z většiny českých a moravských okresů Svaz českých divadelních ochotníků a zvolit jeho prozatímní výbor. Datem Hronova se stala olomoucká inscenace Dostálova muzikálu Výtečníci: spojení mladého elánu s řemeslně zdatnou prací profesionálního režiséra umožnilo na vhodném textu výrazně divadelní sdělení generačních pocitů, recese, melancholie, sympatií i nenávisti mladých. Další představení už zdaleka nedosáhla výrazného úspěchu minulého ročníku. Nejlepší z nich byly Čechovovy aktovky Bankovní jubileum a Na hlavní silnici v provedení brněnských Skřivanů. Na tomto Hronově poprvé vystoupil sovětský soubor — Lido- vé dramatické divadlo z Novozybkova.

1969

Na tomto Hronově byl zvolen první řádný ústřední výbor Svazu českých divadelních ochotníků, který byl krátce předtím úředně registrován; dále byl ustaven přípravný výbor Kruhu přátel Jiráskova Hronova. Představení při velmi pestrém a hodnotném repertoáru dosáhla jen průměrné úrovně. Nejmarkantnějším znakem byla dosud nebyvalá jednota hlediště a jeviště, poroty a pléna, českých i slovenských účastníků Hronova — v pohledu na společenské poslání amatérského divadla.

MALÉ ROZHOVORY

prof. dr. Jan Kopecký, DrSc

Karlova universita, Praha

— *Byly doby, kdy jste jezdil na Jiráskův Hronov. Proč jste tam jezdil?*

Jezdil jsem tam patnáct let, skoro každoročně.

Poprvé to bylo roku 1939. Tehdy jsme šli s přítelem do Hronova pěšky — ze Strakonice přes Kutnou Horu. Namířili jsme si to napřed do Vysokého nad Jizerou, které má jednu z nejstarších tradic „herců z libosti“. Mne už tenkrát lákalo staré lidové divadlo; proto ta oklika do Hronova přes české Podkrkonoší. Hory nám tehdy první rok nepatřily: dívali jsme se na ně z vysokých návrší — a pak podél nich, dočasně ztracených českých hor, putovali „po svých“ do Náchoda. A za Jiráskem. Opravdu jsme tam tehdy šli za ním. V těch dobách Jiráskovo dílo bylo zase živé. Proto jsme šli do Hronova. A načasovali jsme si cestu tak, abychom zastihli ochotnické slavnosti. Tenkrát se jim ještě neříkalo „festivally“, to slovo přišlo do módy později.

Zážitek to byl takový, že jsem tam potom jezdil každoročně. Pro poučení radost, posilu. Až asi do roku 1955.

— *Proč už tam nejezdíte?*

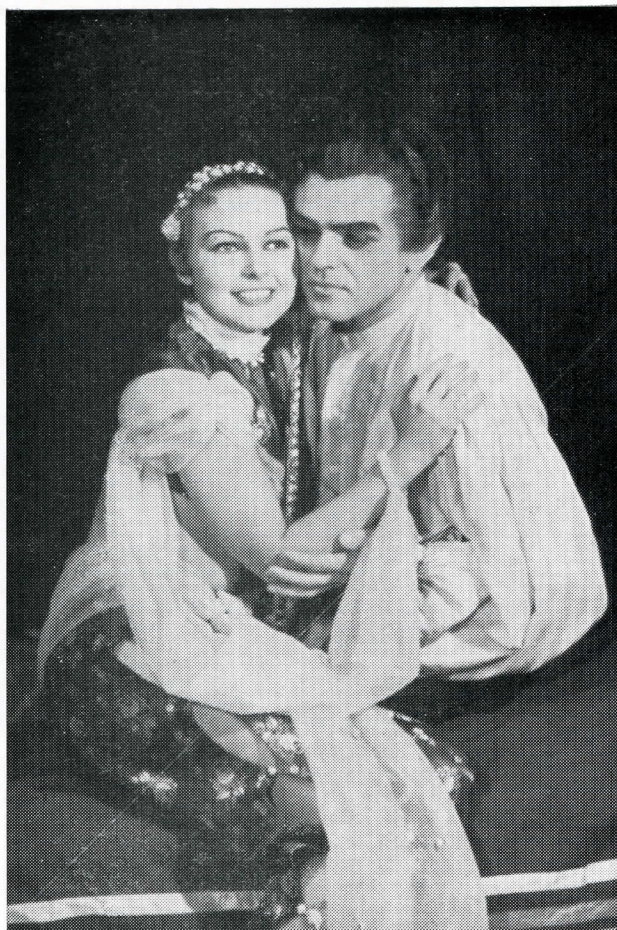
Otázka není přesná: jezdím tam zas, od roku pětadesát. (Jen loni jsem vynechal, léčil jsem se). Nu, proč ta pauza? Stručně řečeno: zdálo se mi jeden čas, že se ztrácí pravá atmosféra amatérského divadla, že je to příliš narežirováno — taková parádní kulisa, za kterou je něco jiného. Nebylo mi dobře na některých posledních Hronovech, kterých jsem se zúčastnil; nerozuměli jsme si, mluvili každý jinou řečí. A tož jsem radši mlčel, abych aspoň nekazil práci těm, kteří nerezignovali a prali se dál — pracovali na ozdravení Hronova. Hronova i ochotnického divadla. Umiňuji si při čtyřicátém Hronovu nechybět. Pokud to bude záviset na mně.

— *Čtyřicet let Jiráskových Hronovů je slušná, v Evropě dosti ojedinělá tradice. Co ji podle vašeho názoru způsobilo?*

Čím hlubší kořeny, tím vyšší strom. A naše lidové divadlo je má opravdu hluboké.

— *Sehrál o ochotnické divadlo nějakou podstatnější roli v dějinách českého národa?*

Byl čas, kdy pomohlo uchovat jeho existenci: lidové divadlo pobělohorské znamená jeden z vrcholů naší divadelní kultury; navíc názorně demonstruje společenskou úlohu divadla, jeho možnosti a význam pro věci „naddivadelní“. A bylo to přece „ochotnické divadlo“ par excellence. Skutečné hnutí, proud, epocha! Tam jsou kořeny té podivuhodné, zvláštní, někdy omezující, jindy obohacující funkce divadla u nás. Je to specifikum, možná i unikum našeho prostředí, dějin. Povstávali jsme k novému životu také divadlem — jen pomyslete na obrození. Jeden čas bylo v oblíbě ohrnovat nad tím nos, ale není zač se stydět, naopak! Řekl to pěkně F. X. Šalda: „V antice, ve středověku a do jisté míry i v našem národním obrození dramatická poezie byla tolik jako kolektivní umění kulické. Měla smysl důležité funkce společenské... Byla zaříkadlem, které vypuzovalo ze společnosti zlé duchy nemoci, rozkladu, smrti. A myslíte, že takové

Nazim Hikmet: Legenda o lásce, Divadelní studio Josefa Skřivana, Brno, 1957

Vsevolod Višněvskij: Dělnické divadlo, Brno-Královo Pole

Vpravo: G. B. Shaw: Pygmalion, ZK ROH UP závodů, Třebíč, 1957

představení české hry v prvních desetiletích 19. století, při níž účinkovali Tyl nebo Mácha, nebylo cosi blízkého náboženskému obřadu, obřadu nové víry, kterému se tenkrát říkalo vlastenectví?“ A v době, kdy revoluce byla mladá, v epoše jejího krásného u nás nástupu, dá se něco podobného říci i o divadle dělnickém — od amatérů v Honzíově Dědrasboru po stovky divadelních spolků.

— *Že profesionálové ovlivňují amatéry, o tom není pochyb. Ovlivnilo také ochotnické divadlo profesionály?*

Chcete-li příklad z historie, najdete jich bohatě v počátcích profesionálního novodobého divadla u nás: vzniklo z amatérských základů. Ale nač chodit do vzdálené minulosti — česká divadelní avantgarda v dvacátých letech tohoto století byla ve své podstatné části amatérská. Bylo to zpočátku studentské ochotničení: divadlo Na Slupí, v Umělecké besedě, začátky Voskovce a Wericha. Vestpocketka byla studentský večírek, recese, legrádka. Ochotnické divadlo není nižší, horší druh divadla — záleží na tom, jak, a s jakým talentem se pracuje. Malé scény vznikající koncem padesátých let byly v podstatě kroužky amatérů. A co pěkného se z toho zrodilo!

Divadelní kultura je jedna, společná. Fokud je to kultura, a ne hra na ni. Hranice je pohyblivá a ovlivňování nutné, vzájemné a permanentní. Někdy v dobrém, někdy také ne. Je dobře rozlišovat dvě věci: vliv, to jest inspiraci a spolupráci; potom druhou, která je od ďábla: opíčení. I toho bývá dost, ale není to výsada ochotníků.

— *Domníváte se, že amatérismus — kromě nevýhod, které v sobě skrývá — dává ochotnickému divadlu některé možnosti, které nemůže mít divadlo profesionální?*

Nedomnívám. Amatérismus už tyto svoje „jiné možnosti“ nesčíslněkrát v dějinách divadla prokázal. Všimněte si, že kdykoli vývoj divadla ustrne, zastaví se a divadlo začne kostnatět, objeví se impulsy obvykle právě z té strany, od amatérů. Když už

všichni všechno „umějí“, všechno jde jako na drátku, samo od sebe a tak strojově, až je z toho k uspaní mdlo, vynoří se někdo „nevyučенý“ a bez ohledu na pravidla a konvence začne si vést svou; nějaký kultivovaný ochotník, kroužek vzdělaných amatérů nebo třeba i zběhlý profesionál, který toho má už po krk a dá dohromady partu nadšenců, dají se do práce, rvou se s překážkami, s výsměchem, podceňováním — a pak je z toho najednou začátek třeba nové vlny nebo epochy. Jednou se ten kultivovaný amatér jmenuje Stanislavskij, podruhé André Antoine a je to úředník plynárny, potřetí Jacques Copeau a je to literární kritik... „Co chtějí mezi námi“, pokřikují na ně profesionálové, „kam se to hrnou, drzouni?“ Ale uplyne rok, dva, deset roků — a najednou je MCHAT a „Théâtre Libre“ a „Vieux Colombier“ pojem a nikdo už neví, že to začali „použí“ neprofesionálové. Ta divadla se ovšem zprofesionalizují, začlení do provozu, mají období vzestupu a slávy, ale také sestupu a třeba sklerózy..., ještě dobře, najde-li tvůrce sílu divadlo na vrcholu rozpustit, jako to dokázal Copeau a nedokázal Antoine. Anebo třeba to Osvobozené divadlo — typický „ochotnický“ impuls; z jeho ducha mu hodně zůstalo až do násilného konce.

Kumšt jako povolání je věc pěkná, potřebná, někdy výborná. Ale kumšt jako možnost (ne povinnost) — to je nade všechny radosti světa.

-- Jakou funkci by mělo mít tedy ochotnické divadlo ve vztahu k profesionálnímu divadelnímu umění?

Chcete-li odpověď obecně, tož to nevím. Mohu to říci jen za sebe:

V době, kdy se umění stalo zaměstnáním a divadlo provozem, aspoň občas připomenout, že existuje ještě jiný pohled, jiná tradice.

— Jaká?

Tradice kumštu jako svobodné aktivity z vnitřní potřeby a pro radost.

Olga Lichardová

vedoucí divadelního oddělení Osvetového ústavu, Bratislava.

— *Ovlivnily Jiráskovy Hronovy vývoj slovenského amatérského divadla?*

Přirozeně, už i proto, že dostat se na Jiráskův Hronov je stále vrcholnou touhou většiny souborů, proto se snaží dosáhnout „hronovské“ úrovně. Myslím, že je potěšitelné, že se nedají ovlivnit v tom smyslu, že by kopirovali repertoár nebo inscenační postupy úspěšných souborů.

— *Co si myslíte o zastoupení slovenských ochotníků na Jiráskových Hronovech?*

S účastí slovenských souborů to není v pořádku. Souvisí to s neujasněnou koncepcí celostátní přehlídky, budou slovenské soubory vždy více méně hostmi. Míle přijímanými, ale trochu exotickými a to už by přece jen nemělo být. Neptáte se — jistě ze zdvořilosti — co dluží slovenské ochotnické divadlo Hronovu. Ptám se tedy já a odpovídám si, že stav, který konstatuji, nezavinila jenom organizace Jiráskova Hronova. Tak, jak se slovenské kultuře v jiných oblastech daří v posledních letech pronikat do vědomí českého člověka, musí se o to snažit i ochotnické divadlo.

— *Co dluží Jiráskův Hronov slovenskému ochotnickému divadlu?*

Partnerský postoj. Souvisí to s předešlou otázkou. Pokud nebude jasno v koncepci celostátní přehlídky, budou slovenské soubory vždy více méně hostmi. Míle přijímanými, ale trochu exotickými a to už by přece jen nemělo být. Neptáte se — jistě ze zdvořilosti — co dluží slovenské ochotnické divadlo Hronovu. Ptám se tedy já a odpovídám si, že stav, který konstatuji, nezavinila jenom organizace Jiráskova Hronova. Tak, jak se slovenské kultuře v jiných oblastech daří v posledních letech pronikat do vědomí českého člověka, musí se o to snažit i ochotnické divadlo.

— *Zdá se, že na Slovensku se problémům ochotnického divadla věnuje tisk intenzivněji než v Čechách. Čím je to podle vašeho mínění způsobeno?*

Nikdy jsem nezkoumala intenzitu psaní o problematice amatérského divadla v českém a slovenském tisku, a proto si nejsem jista, zda je to tak. Jestliže ano, může to mít několik příčin. Například tu, že jsme přeci jenom menší, a proto se u nás lidé více znají a ovlivňují — v tomto případě pracovníci z oblasti amatérského divadla novináře a odborníky píšící o divadle. Anebo tu, že naše profesionální divadlo je mladší a vědomí potřebnosti ochotnického divadla je u nás intenzivněji zakotvené. S tím souvisí skutečnost, že teoretici, kteří zkoumají vývoj slovenského divadla (a přirozeně i recenzenti kulturních rubrik) znají velký význam ochotnického divadla pro slovenskou kulturu v minulosti, a nepodceňují ho proto ani v přítomnosti.

Pavel Fiala

Kladiavadlo, Ústí nad Labem.

— *Co pro vás znamenala účast na Jiráskových Hronovech?*

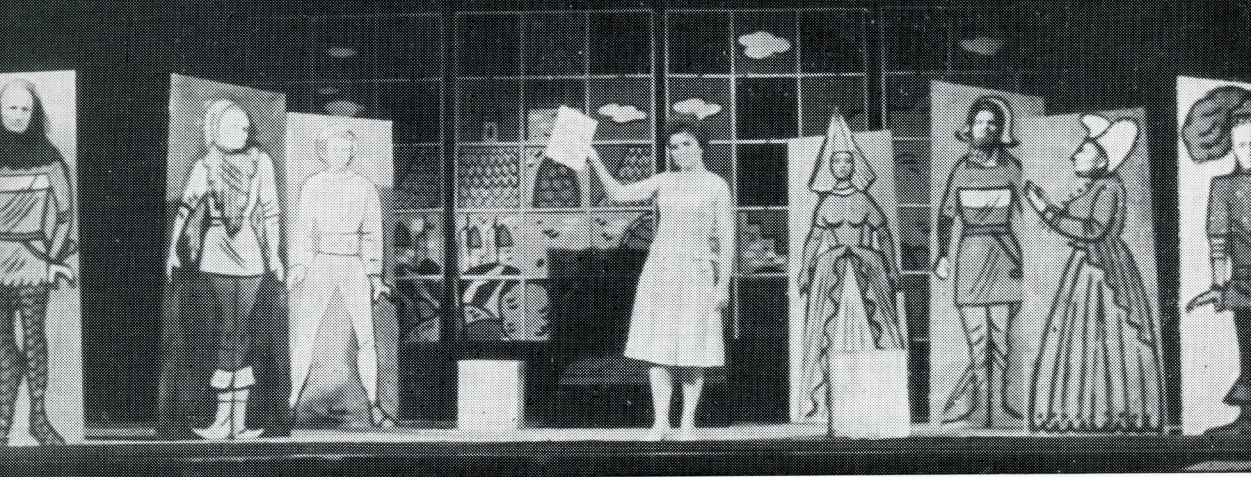
Mimo jiné i poznání, že dobré soubory mohou být bez Jiráskových Hronovů zrovna tak, jako mohou být Jiráskovy Hronovy bez dobrých souborů. (To „mimo jiné“, tedy přesněji řečeno pod tím „mimo jiné“ se skrývá: první krok do chaosů diskusí, počátek zájmu o Kladiavadlo, uvědomění si jakési odpovědnosti, poznání řady přátel, se kterými jsem dodnes zadobře, řady nepřátel, o kterých jsem od té doby neslyšel apod.).

— *Co vám vadí na amáterském divadle?*

Když chce být něčím jiným než právě amatérským divadlem. Jako například Kladiavadlo.

— *Co byste přál amatérskému divadlu a Jiráskovým Hronovům?*

Tedy spíš co bych nepřál: nepřál bych ani tomu, ani tamtomu pohodlí, protože si myslím, že divadlo, jakož i všechno ostatní, ztrácí v pohodlí půvab, svěžest, přitažlivost — a schne, vysychá a taky blbne. Dále bych mu nepřál udušení ve vlastní štávě — myslím tím nedostatek nadhledu a smyslu pro humor. Nakonec bych přece jenom přál: pěstování smyslu a pochopení radosti a rozkoše z toho, že jsme každéj jinej.

V. K. Klicpera: *Hadrián z Římsů*, Divadelní studio Josefa Skřivana, Brno, 1962.

Doc. dr. Jan Císař, CSc

DAMU, Praha.

— Domníváte se, že amatérismus v divadle může mít nějaké výhody proti profesionalismu? Může se amatérské divadlo stát přes omezenosti někdy inspirací divadlu profesionálnímu?

Celník Rousseau byl geniální amatér, který ovládl moderní umění. Maloval pro vlastní radost, z vnitřního přetlaku, po svém. Třeba by se mu to nepodařilo, kdyby byl profesionálním umělcem, protože by mu bránily konvence a tradice.

A podíváme-li se na dějiny divadla taky zjistíme, že většina slavných divadelníků a divadel začínala od ochotníků. Každé divadlo je konvence, úmluva mezi předvádějícím a divákem a tu profesionál těžko porušuje. Snáze ji poruší amatér, který si zpočátku jen hraje a nedělá si nároky na vytváření hodnot. I Stanislavskij byl vlastně geniální amatér. Nebo André Antoine, zakladatel divadelního naturalismu.

V umění často otevřeli etapu diletanti, lidé, kteří se jím zabývali z vášně, z libosti. Museli ovšem mít jiskru. To platí i o divadle. Začínal od amatérismu Semafor, Zábradlí, Kladivadlo, dnes k němu stále patří Divadlo Jára Cimrmana.

— Amatérské divadlo může tedy sehrát jakousi obrozující roli. Přesto mu v současné době česká divadelní kritika — na rozdíl např. od slovenské a od let minulých — nevěnuje prakticky žádnou pozornost.

Myslím si, že každý amatérský soubor v Čechách, který začne projevovat onu jiskru, se do středu pozornosti dostane. Česká divadelní kritika je v tomto směru dost citlivá. Půjdeme-li na tento problém historicky, řekl bych, že se ochotnické divadlo dostává do popředí zájmu, nedávají-li nebo nemají-li profesionální divadla možnost vyslovit to potřebné, co chce obecnost slyšet. České ochotnické divadlo přece vzniká a rozmáhá se v okamžiku, kdy neexistují česká divadla profesionální, která by tlumočila ideu národní. DDOČ má ohromný význam ve chvíli, kdy propaguje aktuální myšlenku revoluce, o níž mlčí profesionální divadla. A na počátku šedesátých let v souvislosti s pohybem celé společnosti a celého divadla vznikají skupiny talentovaných mladých lidí mimo oficiální divadlo, vznikají tzv. malá divadla. Zase říkají věci, které publikum potřebuje slyšet a neslyší z profesionálních scén. A taky hned přitahují pozornost.

Takže problém současné malé pozornosti ochotnickému divadlu bude asi v tom, že dnes z tohoto hlediska nemá mnoho co říci. I v minulosti přitahovaly pozornost ty soubory, které svým způsobem šly mimo normální divadlo, chtěly se vyslovit z vnitřku sebe sama. Třeba použily nedivadelní texty. Když se podíváte na poslední Hronov, zjistíte, že tam byl plus mínus repertoár, který mohlo hrát kterékoli profesionální divadlo. Takže na to, aby z toho vzniklo geniální představení, musel by mít amatérský soubor k jiskře navíc normální profesionální práci a ústrojenství profesionálního divadla. Aneb: ochotníci asi nemají na to, aby ze Hry o lásce a smrti udělali to, co Radok.

Konečně, proč by se divadelní kritika měla ochotnickému divadlu věnovat naprosto pravidelně, když jde o činnost, která by měla být především příjemná.

— *Ovšem špičkové amatérské soubory jezdí na zahraniční festivaly, kde nejenže získávají ceny, ale jsou i středem publicity a pozornosti odborné veřejnosti. A když to pak srovnají se situací doma . . .*

Myslím, že můžeme říci, že divadelně jsme skutečně evropská velmoc. Máme jak průměrnou úroveň, tak dnes i špičkové soubory, které nám mohou v zahraničí závidět. Ochotnické divadlo je vždy podhoubím profesionálního. Jistě i jeho standard je na výši, zvláště ve srovnání se zahraničním, to však ještě nic neříká o vlivu ve vlastní společnosti či o možnostech tvořivého impulsu. Po pravdě řečeno, dnes se dá i z profesionálních inscenací jen asi o deseti procentech říci, že jsou nějak zajímavé, že nejsou pouze slušně řemeslně udělány. A zase jsou amatérské skupiny, které mají co říci — třeba vzpomínané Divadlo J. Cimrmana. A nezáleží na tom, jezdí-li na festivaly, nebo jsou-li členy organizací.

-- *Často se zatracuje nebo zase vyzvedá odborné školení ochotníků. Co vy si o tom myslíte?*

Nevěřím ve školení. Taky jsem to kdysi dělal, ale byla to chyba. Jestliže má amatér talent, půjde vlastní cestou, něco si vymyslí a všechny nás, co jsme ho chtěli školit, usadí. Amatér, který se dožaduje rad, je sice poctivý a pilný, ale jiskry mu to nepřidá. Mně méně vadí, když vidím představení, kde se šišlá a lidé neumějí chodit, ale objevují mi něco nového, mají onu jiskru.

— *Divadelní amatér ovšem realizuje svého koníčka na veřejnosti, vystupuje před lidmi. Není proto jeho povinností k divákovi nešišlat, ale mluvit kultivovaně, umět chodit ap.?*

Herce vychováváme především tím, že rozvíjíme jeho potenciální talentové schopnosti a že mu pomáháme, aby si sám uvědomil své možnosti. Vycházíme-li ze základního předpokladu, že materiál, se kterým herec pracuje, je jeho vlastní tělo, znamená to, že podstatou tvorby je schopnost uvědomit si možnosti práce s ním. To znamená, že technické disciplíny nejsou jen záležitostí tzv. vnější techniky, ale jsou přímo součástí tvůrčího procesu, uvědomování si možností hercovy osobnosti. Snaha zvládnout technické disciplíny tedy může zlepšit vzhled, ale nemá-li herec spontánní jiskru, vnitřní puzeň cosi vyslovit, nemá toto zvládnutí nic společného s tvůrčím procesem.

Školení ochotníků pro ně jistě může mít jistou společenskou platnost, nenadělá žádnou škodu, ale nemůže mít větší přínos než odstranění některých nedostatků. Já si myslím, že ochotnické divadlo má bujet jako divoké býlí.

Leoš Wallezký

Divadelní studio Josefa Skřivana, Brno.

— *Proč jezdíte už tolik let na Jiráskův Hronov?*

Protože jsme na Hronov zváni, což není naše vina. To jako divadlo. Soukromě — protože se nám tam líbí. Aspoň někteří z nás by jeli, i kdybychom pozvání nebyli. Nebo bychom aspoň sháněli informace o jeho průběhu, ale rozhodně bychom nebyli k Hronovu lhostejní.

— *Takže nepovažujete Jiráskovy Hronovy za přežitek časů, kdy ochotnické divadlo existovalo skoro na každé vsi a ostatní kultura byla daleko? Myslíte, že má smysl je pořádát?*

Hronov těžko může být přežitkem, jestliže se tam hrají inscenace nastudované v současnosti. Každý ročník Jiráskova Hronova je velice aktuální, dnešní, a proto zajímavý. Smysl to jistě má. Problém je spíš v organizaci a ve stylu, jakým se Hronov připravuje. V tom je něco archaického. Zejména v otázkách hodnocení, někdy ne zcela dobře miněného kritizování, ve vztahu k inscenacím. Stále se zdůrazňuje, že Hronov má být školou ochotníků, takže se i jako škola zařizuje — dle ne i se zkoušením a klasifikací. Přitom je školou právě v tom, že máme možnost na vlastní oči uvidět, co se za rok udělalo a co může být základem práce pro příští rok. Někdy je školou i to, co je špatné. Proto je podle mého názoru na Hronově někdy právem inscenace, která realizuje třeba jen jeden originální nápad, vtíp, myšlenku. A o těchto nápadech by se tam především mělo hovořit. Nemělo by být krédem, kdo je první a kdo poslední, ale co je chytré a co ne. Protože i v té poslední inscenaci může být mnoho zajímavého a poučného.

Hronovu hrozně škodí, že se vždy na závěr hledá nějaké zevšeobecnění, generalizace, nucený závěr, který stejně není nikdy reálný. Vždy se hovoří o tom, že každý Hronov je něčeho mezník a čeká se, že ten příští bude také. Přitom Hronov — to by mělo být především divadlo a zase divadlo, divadlo se vším, tedy s fantazií, otevřeností a upřímností.

— *Jste z Brna, tedy města po Praze a Bratislavě nejvíce prosyceného kulturními příležitostmi. Nepřipadáte si tam jako amatérský soubor — byť výjimečně dobrý — zbyteční? Proč to vůbec děláte?*

Proč to děláme — propadli jsme divadlu, to se stává. A chceme ho hrát dobře, neboť kdo by nechtěl. A pokud jde o problém Brna: hrajeme v Brně, pokud máme diváky. Nemáme jich tam ovšem tolik, většinu diváků máme mimo Brno, kde kulturní příležitosti nejsou tak velké. Takže víc než dvě třetiny představení hrajeme na zájezdech. Přesto jsme si za léta své působnosti vytvořili divácké zázemí i v Brně. A snad jsme prokázali i své opodstatnění — především dramaturgií — v divadelním životě města. Máme totiž proti profesionálním divadlům tu výhodu, že můžeme na vše rychleji reagovat.

Třeba v reakci na aktuální divadelní proudy — byli jsme prvním brněnským divadlem, které se v poslední době pokusilo inscenovat hru ve stylu amfiteatrového divadla, přímo mezi diváky, nebo prvním divadlem, které uvedlo na scénu absurdní komedii. Nebo uvádíme jednoaktové hry, což je pro profesionální divadlo vždy spojeno s mnoha problémy. A takových aspektů je víc.

— *Co je podle vašeho mínění příčinou, že už po léta patříte ke špičkovým amatérským divadelním souborům, které bývají co do kvality poměřovány spíše s divadlem profesionálním? Sice se vám o tom asi špatně mluví, ale . . .*

To ano. Ale je to především dřina a pak zase dřina a něco se musí přitom ještě umět.

Pavel Fiala: Hudriáda a Skorokodýl, Kladivadlo, Kadaň, 1963.

V. Nušič: Truchlíci pozůstalí, Divadelní studio Josefa Skřivana, Brno, 1966.

Alois Jirásek: Jan Roháč, KD ROH Hradec Králové, 1961.

Vilém Lipský

bývalý vedoucí, režisér a herec spolku divadelních ochotníků Rieger v Pelhřimově.

— *Kolikrát jste se zúčastnil Jiráskova Hronova?*

Od prvního Jiráskova Hronova s výjimkou válečných let jsem byl na každém. Jen předloňský jsem kvůli nemoci vynechal. Na ten první moc rád vzpomínám, všichni do toho šli s velkým nadšením a je obdivuhodné, že se tradice přes všechny překážky udržela celých čtyřicet let. Je vidět, že Jiráskův Hronov má českému ochotnictvu stále co říci.

Kromě toho, že jsem sám do Hronova jezdil, měl jsem to štěstí, že jsem tam také osmkrát vedl pelhřimovský soubor. Prošel těžkou soutěží ÚMDOČ, která měla tehdy okolo 2.500 souborů a všechny se soutěže zúčastnily.

— *Jak dlouho jste v pelhřimovském Riegeru působil?*

Začal jsem tam před padesáti lety a pracoval nepřetržitě do roku 1949. V Pelhřimově byla dlouholetá divadelní tradice, už J. K. Tyl ho pokládal za dobrou štaci a Karel Želenský o tom dokonce napsal hru Tažní ptáci. Samotný soubor Rieger existuje od roku 1894.

K práci v ochotnickém souboru musí mít člověk vztah a v Pelhřimově pro to byly dobré příklady. Například režisér A. Matějka vychoval nespočetné množství ochotníků a já mu za mnohé vděčím. Chtěl jsem svou lásku k divadlu rozdávat. Soustředil jsem kolem sebe studenty, dělníky, nalézal jsem velké pochopení u učitelů a profesorů. Za jejich pomoci pracoval nejen náš soubor, ale vybudovali jsme na Pelhřimovsku Karennův divadelní okrsek, který měl 78 souborů skutečně hrajících divadlo. Pořádali jsme pro ně kursy — byla to velká práce. Mnohé soubory padly v roce 1949. Tehdy jsme s naším souborem nastudovali Hrátky s čertem a byli jsme obviněni, že jsme do nich vložili údajně politické jinotaje. Soubor se rozpustil, já s dr. Hložkem jsme za to dostali dva roky tábora nucených prací (byli jsme před rokem plně rehabilitováni) a ostatní soubory se zalekly a nechaly práce.

Já už jsem se potom ochotnické práci taky nevěnoval, až v pětadesátém roce jsem se dal přemluvit a nastudoval jsem s pelhřimovským souborem Suchovo-Kobylna Svatbu Krečinského, která prošla vítězně celostátní soutěží SČSP. A pak jsem ex post dostal Tylův odznak.

No, snad těch 280 rolí a 80 režii za život bylo někde vidět na úrovni práce. Určitě ta pelhřimovská tradice měla vliv na výchovu lidí, kteří odtamtud vyšli, ať už na jejich rozhled a životní zájem, nebo na to, že se začali divadelnímu umění věnovat profesionálně jako O. Krejča, M. Karpíšek, N. Knipplová, Z. Vavřín, M. Vítová, J. Lier, J. Maška nebo moji synové Lubomír a Oldřich a další.

REPERTOÁR JIRÁSKOVÝCH HRONOVŮ

1931 — 1969

Karel Čapek: Loupežník, ZK ROH UP závodů, Třebíč, 1956.

*Přehled uskutečněných inscenací na Ji-
ráskových Hronovech nezahrnuje mimo-
přehlídková představení.*

1. (16.—23. 8. 1931)

Jirásek OTEC
Spolek divadelních ochotníků, Pardubice

Jirásek VOJNARKA
Vzdělávací sbor, Vyšehrad

Jirásek-Vrbský FILOSOFSKÁ HISTORIE
Spolek divadelních ochotníků Jirásek, Nový Bydžov

Jirásek GERO
Soubor vybraných ochotníků

2. (14.—21. 8. 1932)

Stodola BAČOVA ŽENA
Divadelné združenie, Banská Bystrica

Horáková LIBUŇSKÝ JEMNOSTPÁN
Vojanův okrsek ÚMDOČ, Jičín

Borkovec V KÁŘE THESFIDOVĚ
Tylův okrsek ÚMDOČ, Plzeň

Jirásek - Svoboda U BUTTEAUŮ
Spolek divadelních ochotníků, Hronov

Jirásek JAN HUS
Soubor předních herců ÚMDOČ

3. (20.—27. 8. 1933)

Petrovič LIJÁK
Česká beseda, Záhřeb (Jugoslávie)

Stroupežnický VÁCLAV HROBČICKÝ
Z HROBČIC

Mácháčkův okrsek ÚMDOČ, České Budějovice
a Zeyerův okrsek ÚMDOČ, Prachatice

Šamberk J. K. TYL
Smetanův okrsek, Česká Třebová

Šubert DRAMA ČTYŘ
CHUDÝCH STĚN

Ladeckého okrsek ÚMDOČ, Most
a Ruthův okrsek ÚMDOČ, Ústí nad Labem

Jirásek JAN ŽIŽKA
Soubor předních členů ÚMDOČ

4. (19.—26. 8. 1934)

Skoch PENELOPA VYŠÍVALA
Jednota divadelních ochotnických besed, Olomouc

Mahen ULÍČKA ODVAHY
Jednota divadelních ochotníků Tyl, Prostějov

Sránský JÍZDA ZA ŠTĚTÍM
Želenského okrsek ÚMDOČ, Brno

Werner MEDVĚDÍ TANEC
Ochotnická divadelní jednota, Opava

Jirásek JAN ROHÁČ
Soubor předních členů ÚMDOČ

5. (18.—25. 8. 1935)

Kreft CEJLSKÁ HRABATA
Scéna dobrých autorů, Praha

Zeyer STARÁ HISTORIE
Jednota divadelních ochotníků Klicpera,
Hradec Králové

Zeyer DOŇA SANČA
Spolek divadelních ochotníků, Pardubice

Jirásek EMIGRANT
Soubor předních členů ÚMDOČ

6. (16.—23. 8. 1936)

Werner LIDÉ NA KŘE
Spolek divadelních ochotníků Tyl, Kolín

Hilbert DRUHÝ BŘEH
Spolek divadelních ochotníků Marek, Turnov

Bukovanský MEZI NEBEM A ZEMÍ
Dramatická družina Vlast, Praha

Jirásek LUCERNA
Soubor předních členů ochotnických spolků z celé republiky

7. (22.—29. 8. 1937)

Šrámek LÉTO
Lidová scéna, Pardubice

Šalda DÍTĚ
Spolek divadelních ochotníků Svornost,
Lomnice nad Popelkou

Tomanovi PŘÍTELKYNĚ
Dramatické sdružení Klicpera, Plzeň

Vachek BENEDEK
Vojenské zátiší železničního pluku
a spolek divadelních ochotníků, Pardubice

8.

(21.—28. 8. 1938)

Stroupežnický NAŠI FURIANTI

Arbesův okrsek ÚMDOČ, Pardubice

Čapek MATKASpolek divadelních ochotníků Hanka,
Dvůr Králové*Dyk* ZMOUDŘENÍ
DONA QUIJOTA

Divadelní spolek Kolár, Mladá Boleslav

Jirásek PAN JOHANESSoubor předních členů spolků divadelních
ochotníků z celé republiky

9.

(20.—27. 8. 1939)

Čapek R. U. R.

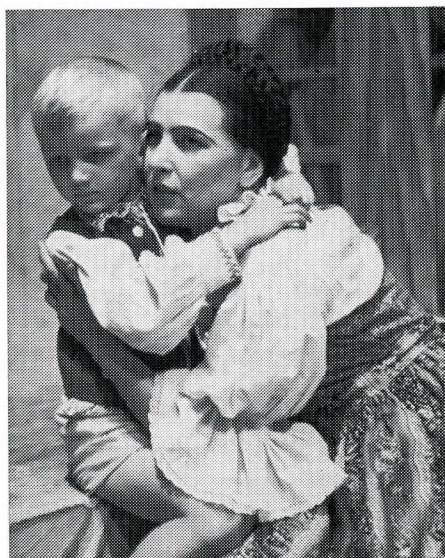
Divadelní spolek Kolár, Mladá Boleslav

Werner NOVÍ LIDÉSpolek divadelních ochotníků Hanka,
Dvůr Králové*Němeček* MOST

Spolek divadelních ochotníků, Chrudim

Stroupežnický ZVÍKOVSKÝ RARÁŠEK
PANÍ MINCMISTROVÁ

Spolek divadelních ochotníků, Pardubice

Jirásek M. D. RETTIGOVÁSoubor předních členů spolků divadelních
ochotníků z Čech*Alois Jirásek: Vojnarka, 1941*

(17.—25. 8. 1940)

Horký BEJVÁVALO

Spolek divadelních ochotníků, Dašice

Götz SOUPEŘI

Jednota divadelních ochotníků Rieger, Pelhřimov

Rollerová SOUKENÍCI

Spolek divadelních ochotníků Vicena, Ústí n. Orli.

Vrchlický NÁMLUVY PELOPOVY

Pěvecko-ochotnická jednota Klicpera, Chlumec n. C.

Čapek LOUPEŽNÍK

Čtenářská vzdělávací jednota Tyl, Praha

Krpata MISTR OSTRÉHO MEČE

Spolek divadelních ochotníků, Pardubice

Tetauer ČLOVĚK NEMÁ
JEN SEBE

Divadelní spolek Hálek, Nymburk

Jirásek OTECSoubor vybraných členů ochotnických divadelních
spolků z Čech

(9.—24. 8. 1941)

Pacovská CHUDÍ LIDÉ
VAŘÍ Z VODY

Dramatické sdružení Klicpera, Plzeň

Hilbert KOLUMBUS

Nové divadlo, Mladá Boleslav

Tetauer MILOSTNÁ MÁMENÍ

Spolek divadelních ochotníků, Soběslav

Štěpánek NEZBEDNÝ BAKALÁŘ

Divadelní jednota Jirásek, Nový Bydžov

Verner BOHATÝ CHUDÁK

Divadlo Malostranské besedy, Praha

Mrštíkové MARYŠA

Spolek divadelních ochotníků, Kyjov

Drda JAKOŽ I MY
ODPOUŠTÍMEMalé divadlo, spolek pro postavení lidového
divadla, Hostivař*Preissová* JEJÍ PASTORKYŇA

Divadelní spolek Kolár, Mladá Boleslav

Rutte ZAMILOVANÍ FRÁTELE

Spolek divadelních ochotníků, Pardubice

Dyk ONDŘEJ A DRÁK

Divadelní spolek Vojan, Mělník

Jirásek VOJNARKASoubor vybraných členů ochotnických spolků
z Čech a Moravy

10.

11.

12.

(1942)

Tyl STRAKONICKÝ DUDÁK
Nové divadlo, Mladá Boleslav

Jirásek KOLĚBKA
Dramatické studio Čin, Praha
Oficiálně se nekonal — odvolán ÚMDOČ

13.

(1943)

Goethe IFIGENIE NA TAURIDĚ
Dramatické studio Čin, Praha

Villon ZPOVĚĚ BÁSNÍKA
Dramatické studio Čin, Praha

Vrchlický KRÁL A PTÁČNÍK
Nové divadlo, Mladá Boleslav
Oficiálně se nekonal — zakázán nacisty

14.

(1944)

Zakázán nacisty

Karel Čapek: Matka, Spolek divadelních ochotníků K. H. Mácha, Litoměřice, 1946

(18.—27. 8. 1945)

Jirásek LUCERNA
Spolek divadelních ochotníků, Hronov

Smetana PRODANÁ NEVĚSTA
Spojená divadla, Brno

Sokol-Tůma PASEKÁŘI
Soubor župy divadelních ochotníků, Ostrava

Stroupežnický NA VALDŠTEJNSKÉ
ŠACHTĚ
Jiráskův okrsek ÚMDOČ, Hradecko

(10.—25. 8. 1946)

„Od Tyla k Jiráskovi“

Tyl JAN HUS
Ochotnický divadelní spolek, Semily

Čapek R. U. R.
Divadlo Hanácké obce, Prostějov

Bor ZUZANA VOJÍŘOVÁ
Spolek divadelních ochotníků, Hořovice

Čapek MATKA
Spolek divadelních ochotníků K. H. Mácha,
Litoměřice

Tajovský STATKY - ZMĚTKY
Slovenský spevokol, Turčanský Martin

Němeček RUKOPIS ČASU
Spolek divadelních ochotníků Tyl, Přerov

Hilbert FALKENŠTEJN
Jednota divadelních ochotníků Rieger, Pelhřimov

Sokol-Tůma GORALI
Divadelní sdružení Sokol-Tůma, Ostrava

Jirásek GERO
Soubor předních členů spolků divadelních
ochotníků z českých zemí

(9.—24. 8. 1947)

Jirásek - Vrbský F. L. VĚK
Studio ÚMDOČ

Dvořák NOVÁ ORESTEIA
Divadelní ochotnická jednota Tyl, Rakovník

Hilbert VINA
Ochotnická jednota, Bělá pod Bezdězem

Petrovič LIJÁK
Divadlo Svatoboj, Brno-Husovice

Čapkové ZE ŽIVOTA HMYZU
Spolek divadelních ochotníků, Hronov

Liška ŠEVC A ČERT
Spolek divadelních ochotníků Tyl, Přerov

15.

16.

17

Gorkij VASSA ŽELEZNOVÁ
Dramatický krúžok MOMS, Bratislava

Przybyszewski PRO ŠTĚSTÍ
Spolek divadelních ochotníků, Dašice

Čapek VĚC MAKROPULOS
Divadelní sdružení Sokol-Tůma, Ostrava

Langer VELBLOUD
UCHEM JEHLÝ
Spolek divadelních ochotníků Tyl, Železný Brod

Šrámek MĚSÍC NAD ŘEKOU
Divadelní spolek Vojan, Mělník

Maria TORQUATO TASSO
Divadelní jednota Jirásek, Nový Bydžov

18. (7.—22. 8. 1948)

Jirásek - Port - Vrbský
FILOSOFSKÁ HISTORIE
Studio ŮMDOČ

Zeyer RADŮZ A MAHULENA
Ochotnický spolek Lidová scéna - Kolektiv
mladých, Pardubice

Scheinflugová GUAYANA
Spolek divadelních ochotníků J. K. Tyl, Blovice

Konrád RÁJ SRDCE
Dramatické sdružení Klicpera, Plzeň

Lesk PELDRAMOVĚ
Pěvecko-ochotnická jednota Klicpera,
Chlumec nad Cidlinou

Minářik ZORKA
Divadelní jednota Petr Bezruč, Vítkov

Tajovský ŽENSKÝ ZÁKON
Divadelní ochotnický krúžok Moyses, Korytné

Gogol ŽENBA
Divadelní krúžok ZK ROH Povážských strojární,
Povážská Bystrica

Šamberk J. K. TYL
Jednota divadelních ochotníků Rieger, Pelhřimov

Brychta ZEMĚ DOBRA
Divadlo Rozkvět, Brno-Královo Pole

Čechov STRÝČEK VÁŇA
Spolek divadelních ochotníků, Hronov

Kvapil PRINCEZNA
PAMPELIŠKA
Divadelní ochotnická jednota Tyl, Rakovník

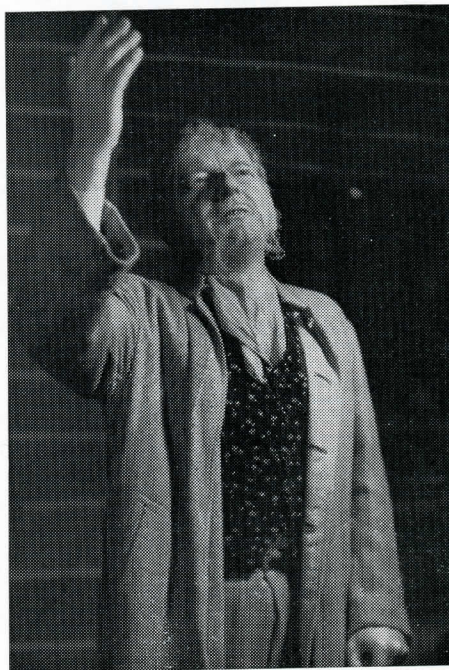
Pašek ARAMEJSKÁ BRÁNA
Spolek divadelních ochotníků Klicpera, Častolovice

Šrámek FLAČÍCI SATYR
Divadelní sdružení Sokol-Tůma, Ostrava

Kvapil PRINCEZNA
PAMPELIŠKA
Ochotnický spolek Klicpera, Jihlava

Vrchlický NOC NA KARLŠTEJNĚ
Dramatické sdružení Maska, Plzeň

*J. K. Tyl: Tvrdohlavá žena, ZK MAJ
Hronov, 1953*

(6.—22. 8. 1949)

19.

Bělohlávek OHNIVEC
Divadelní ochotnická jednota Tyl, Rakovník

STM
Pásmo vítězných souborů z celé republiky

Tyl KUTNOHORSTÍ HAVÍŘI
Spolek divadelních ochotníků Lidové divadlo,
Svitavy

Isajev - Galič VOLÁ VÁS TAJMYR
Divadelné združenie MOMS, Levice

Turové - Šejnín KONFRONTACE
Dramatický odbor Pražské besedy, Praha

Jirásek LUCERNA
Divadelní odbor TJ Sokol, Praha

Pořad souborů ČSM. ROK NA VSI

D'Usseau - Gow HLUBOKÉ KOŘENY
Divadelní kroužek vojenského útvaru, Beroun

Gorkij MATKA
Spolek divadelních ochotníků Symposion,
Třebechovice

Cinybulk OSTROV SPLNĚNÝCH
PRÁNÍ
Loutkové divadlo Kašpárkova říše, Olomouc-Hejčín

Gradov FRAŠKA O KÁDI
SMĚŠNÁ PRÁCE
Maňáskový soubor Divadla umělecké výchovy,
Praha

Spitzer TOVARYŠ MARTIN
Soubor pražských ZK ROH

Katajev ZÁZRAK V PUSTINĚ
Soubor ZK ROH Makyta, Púchov

Burian KRČMA NA BŘEHU
Divadelní odbor hasičského sboru,
Chrast u Chrudimi

Karvaš BAŠTA
Soubor ZK ROH Cukrovar, Trebišov

Cach DS 70 NEVYJÍŽDÍ
Soubor ZK ROH Severotuk, Ústí nad Labem

„SLOVENSKO V Tanci
A ZPĚVU“ —
Detvianské ľudové tance
a hajduchy

Káňa PARTA BRUSIČE
KARHANA
Soubor ZK Chronotechna, Šternberk

*K. S. Macháček: Ženichové, Dramatický
kroužek neslyšících, Praha, 1954*

(10.—20. 8. 1950)

20.

Jirásek - Tumlíř SKALÁCI
Okres ÚMDOČ, Náchod

Králik BUKY PODPOLIANSKE
Soubor ZK ROH BUČINA, Zvolen

De Vega VZBOUŘENÍ NA VSI
ZK ROH Energetika, Pardubice

DEN ČSM
Makarenko ZAČÍNÁME ŽÍT
Mladá scéna ČSM, Hradec Králové

Pogodin KREMELSKÝ ORLOJ
Divadelní soubor hasičského sboru, Tachov

Němcová O DVANÁCTI
MĚSÍČKÁCH
Loutková scéna ZK ROH „Z“, Vsetín

Hoskovec JEŽEČEK OUBOREK
Maňáskový soubor Osvětové besedy, Ledec n. Sáz.

Skalka KOZIE MLIEKO
Timrava, Divadelný ochotnícky súbor MOMS,
Lučenec

Makarenko ZAČÍNÁME ŽÍT
Soubor MLD-MOMS, Levice

Jirásek JAN ROHÁČ
Divadelní soubor Pražského sokolského kraje
Tyršova, Praha

Pavlenko ŠTĚSTÍ
Vojenský soubor ČSM, Liberec

Zápotocký - Nezval VSTANOU NOVÍ
BOJOVNÍCI
ZK ROH Buzuluk, Hořovice

Prachař HÁDAJŮ SA
O ROZUMNĚ
ZK ROH Sázavan, Zruč nad Sázavou

„OSTRAVSKO“ —
taneční, hudební a pěvecké soubory ZK ROH
Ostravska

(17.—29. 8. 1951)

21.

Kratochvíl TVRDŠÍ NEŽ SKÁLA
ZK ROH MAJ, Hronov

DEN SOUBORŮ ROH —
ZK ROH kraje Hradec Králové

Jirásek
ZK ROH Jutá, Jaroměř

Kornejčuk KALINOVÝ HÁJ
Soubor JZD, Velká Paka

Jirásek KOLĚBKA
Soubor JZD, Kounice

Tyl STRAKONICKÝ DUDÁK
Okresní soubor ČSM, Strakonice

Jirásek JAN ŽIŽKA
Vojenský divadelní soubor Stráž míru Domu armády, Plzeň

Gorkij NEFŘÁTELE
ZK Bavlánske závody V. I. Lenina, Ružomberok-Rybárpole

Jirásek LAMPÁŠ
Súbor ČSM, Opatovce nad Nitrou

DEN SOUBORŮ ČSM
kraje Hradec Králové

Jirásek VOJNARKA
Divadelní klub Tyl, JZD Horní Nová Ves

Cach DUCHCOVSKÝ VIADUKT
Dělnické divadlo ZK ROH Gottwaldových závodů, Brno-Královo Pole

Jirásek JAN ROHÁČ
ZK ROH Leninových závodů, Plzeň

22.

(13.—23. 8. 1952)

Stehlik JARNÍ HROMOBITÍ
Soubor JZD Ruprechtice

Jirásek M. D. RETTIGOVÁ
Divadelní odbor Bezruč, JZD Hnojník

Gogol REVISOR
ZK ROH SSD, Šumperk

Chalúpka KOCŮRKOVO
ZK ROH Odeva, Trenčín

Olbracht ANNA PROLETÁŘKA
ZK ROH Vigona, Svitavy

Gusev SLÁVA
Sdružené skupiny ZK ROH, Kostelec n. Černými l.

Bergholcová VERNÉ SRDCIA
ZK ROH Gottwaldových závodů, Pováž. Bystrica

Sobko ŽIVOT ZAČÍNÁ ZNOVU
ZK ROH Česárny, Nejde

Kuzmičev V NAŠEM PLUKU
Vojenský soubor Stráž míru Domu armády, Plzeň

Gejdoš MLÝNY
JRD, Levoča

Klíma ŠTĚSTÍ NEPADÁ S NEBE
ZK ROH Vitka, Česká Třebová

23.

(22.—29. 8. 1953)

Tyl TVRDOHLAVÁ ŽENA
Divadelní soubor ZK ROH MAJ, Hronov

Jirásek OTEC
Divadelní soubor ZK ROH Jitex, Písek

Lysenko - Kotljarskij
NATALKA Z POLTAVY
Divadelný súbor ZK ROH Makyta, Púchov

Jirásek PAN JOHANES
Divadelní soubor ZK ROH Vitka, Česká Třebová

Jirásek SAMOTA
Divadelní soubor ZK ROH Závodů Klementa Gottwalda, Třebíč-Borovina

Mdivani KOHO TLAČÍ BOTA
Divadelní soubor ZK HOH Vigona, Svitavy

Mňačko MOSTY NA VÝCHOD
Divadelný súbor ZK ROH Slovena, Žilina

Surov SVÍTÁNÍ NAD MOSKVOU
Divadelní soubor ZK ROH Svit, Otrokovice

(21.—29. 8. 1954)

24.

Palárik DOBRODRUŽSTVO
PRI OBŽÍNKOCH
Divadelný súbor ZK OŮNZ, Liptovský Mikuláš

Spitzer BROSKVOVÝ KVĚT
Soubor ŠS ČSM jedenáctiletky, Praha

Stroupežnický PANÍ MINCMISTROVÁ
Divadelní soubor ZK ROH Tonak, Nový Jičín

Kukučín ROHY
Súbor ZK ROH Slovenských basaltových kameňolomov, Lučenec

Jirásek VOJNARKA
Divadelní soubor Máj, Vendolí

Macháček ŽENICHOVĚ
Dramatický kroužek neslyšících SČI, Praha

Tajovský STATKY - ZMÁTKY
Súbor RK Štátne kúpele, Štos u Košic

Drda HRÁTKY S ČERTEM
Dělnické divadlo ZK ROH Závodů Klementa Gottwalda, Brno-Královo Pole

Makljarskij - Spěšnov NEBEZPEČNÁ
KŘÍŽOVATKA
Vojenský soubor Stráž míru, Plzeň

De Vega VZBOUŘENÍ NA VSI
Divadelní soubor ZK Vagonka Tatra, Praha

(12.—27. 8. 1955)

25.

Tyl FIDLOVAČKA
Lidové divadlo ZK ROH Vigona, Svitavy

Jirásek LUCERNA
Divadelní odbor Kvapil ZK ROH Karborundum, Benátky nad Jizerou

Maxim Gorkij: Jegor Bulyčov, Dramatický soubor RK Propagační tvorby, Praha, 1960.

Tajovský ŽENSKÝ ZÁKON
Ochotnické divadlo Osvetovej besedy, Svätý Jur

Čechov STRÝČEK VÁŇA
Dramatický kroužek Kolár Domu osvěty, Jilemnice

Horvát TETKY PLETKY
Divadelný súbor ZK Slovenskej armatúrky, Myjava

VEČER LIDOVÝCH
AUTORŮ —

literární večer vítězů tvůrčí soutěže LUT

Kornejčuk CHIRURG
PLATON KREČET
Dramatický odbor ZK Západočeská Prefa,
Hýskov u Berouna

Buchanec FROŠČAVA
Divadelný súbor G. F. Belopotockého ČK OÚNZ,
Liptovský Mikuláš

Tamáši ROR ÉS VÍZ
Divadelný súbor Déryné szinkör ČK ROH
Komunálne služby, Bratislava

Lachowicz GOSPODARZ TO JA
Polski związek kulturalno-oświatowy, Nydek

Freyer ZTRACENÁ POSICE
Divadelní soubor ZK ROH Dolu Jan Šverma, Žacléř

Vasilko ZEMLJA
Divadelný súbor MO-KSUP, Stakčín

Makarenko ZAČÍNÁME ŽÍT
Divadelní soubor Státních pracovních záloh, Praha

Matuštková KRISTINA
Divadelní odbor ZK ROH Pal, magneton, Kroměříž

Jirásek PAN JOHANES
Divadelní kroužek ZK MAJ, Hronov

Bukovčan SUROVO DREVO
Divadelný súbor ZK ROH Potravinár, Trebišov

Lavreněv PŘELOM
Vojenský dramatický soubor Hakenovec,
Roudnice nad Labem

Stehlík NOSITELÉ ŘÁDU
Divadelní odbor ZK Vítkovických železáren
Klementa Gottwalda, Vítkovice

Jirásek PROTI VŠEM
(pásmo z husitské trilogie Aloise Jiráska)
Divadelní soubor ZK Nákladové nádraží, Praha

26.

(11.—25. 8. 1956)

- Tyl** LESNÍ PANNA
Divadelní soubor Osvětové besedy, Hejnice
- Hviezdoslav** HERODES A HERODIAS
Divadelní soubor krajského domu osvěty,
Banská Bystrica
- Čapek** LOUPEŽNÍK
Divadelní studio ZK ROH UP závodů, Třebíč
- Ibsen** NORA
Hornické divadlo Radnicka ZK ROH Rud., Radnice
- Rozov** ŠTASTNOU CESTU
Oblastní dramatický soubor pracovních záloh, Praha
- Smrčok** PUKNUTÝ MLIEČNIK
Divadelní soubor ZK ROH Potravinář, Třebíšov
- Jariš** INTELIGENTI
Divadelní odbor Vrchlický ZK JUTA, Jaroměř
- Zápotocký - Nezval** VSTANOU NOVÍ
BOJOVNÍCI
Dělnické divadlo ZK ROH Královopolské strojírný,
Brno-Královo Pole
- Gorkij** DĚTI SLUNCE
Hanácká scéna, divadelní soubor RK ZV ROH
Severomoravských mlýnů, Kojetín
- Skowroňski - Slotwiński** SVÁTEK
PANA ŘEDITELE
Divadelní soubor ZK Vagonka Tatra, Praha
- Stehlík** SELSKÁ LÁSKA
Divadelní odbor ZK Vitkovických železáren
Klementa Gottwalda, Vítkovice
- Jirásek** EMIGRANT
Divadelní soubor ZK Bavinářských závodů MAJ,
Hronov
- Kornejčuk** KŘIDLA
Divadelní soubor Timrava ZK Slovenských
basaltových kameňolomů, Lučenec
- Tyl** JAN HUS
Vojenský dramatický kroužek Pokrok, Dobruška
Večer vítězů soutěže uměleckého přednesu
- 27.** (10.—24. 8. 1957)
- Ústřední přehlídka divadelních souborů lidové
umělecké tvořivosti
- Kubátová** JAK PŘIŠLA BASA
DO NEBE
Divadelní soubor Jirásek Domu osvěty, N. Bydžov
- Göllner** ZLOMENÁ PÝCHA
Divadelní soubor Krajského domu osvěty,
Banská Bystrica
- Shaw** FYGMALION
Divadelní studio ZK ROH ÚP závodů, Třebíč
- Lutowski** NOČNÍ SLUŽBA
Divadelní soubor Domu osvěty J. K. Tyla,
Kutná Hora
- Brecht** PUŠKY
PANÍ CARRAROVÉ
Studio Krajského domu osvěty KNV, Praha

Brecht

DIE AUSNAHME
UND DIE REGEL

Studio mládeže Nussnacker, Lipsko (NDR)

Arbuzov DŮM NA PŘEDMĚSTÍ
Dramatický soubor Máj ZK Svazu zaměstnanců
železnic, Praha

Hikmet LEGENDA O LÁSCE
Divadelní odbor Josefa Skřivana RK ROH
Univerzitní knihovny, Brno

Tajovský NOVÝ ŽIVOT
Ochotnické divadlo J. G. Tajovského,
Osvětová beseda, Svätý Jur

Voskovec - Werich BALADA Z HADRŮ
Divadelní soubor Domu armády, České Budějovice

Prachař DOMOV JE U NÁS
Divadelní soubor J. K. Tyl Osvětové besedy, Úvaly

Prachař DOMOV JE U NÁS
Divadelní soubor ZK Solivary, Soľná Baňa

Maupassant - Hochwälder
KULIČKA

Divadlo lidové tvorby ZK Čs. státních lázní,
Mariánské Lázně

Jirásek VOJNARKA
Dramatické sdružení Tyl Osvětové besedy,
Čelkovice

Gorkij VASSA ŽELEZNOVÁ
Divadelní odbor ZK Svít, Gottwaldov
Večer uměleckého přednesu poezie, prózy
a satiry vítězů soutěže ROH

PANOPTIKUM
ZASAHUJE

Vojenská škola Jana Žižky, Moravská Třebová

(9.—23. 8. 1958)

28.

Rachmanov PROFESOR POLEŽAJEV
Divadelní soubor ČK ROH Makýta, Púchov

Kohout TAKOVÁ LÁSKA
Divadelní odbor Vrchlický ZK ROH JUTA, Jaroměř

Pavliček SLAVÍK
Divadlo mladých při ZK ROH Stalinovec, Martin

Goodrichová - HackettDENÍK
ANNY FRANKOVÉ

Lidové divadlo ZK ROH Vigona, Svítavy

Čechov RACEK
Hanácká scéna, divadelní soubor RK ROH
Severomoravské mlýny, Kojetín

Kuchynka KRATCCHVILNÁ
HISTORIE

Divadelní studio Medika RK ROH Krajské správy
lékáren, Plzeň

Loukotková NENÍ ŘÍMSKÉHO LIDU
Divadlo Tatra ZK ROH Vagonka Tatra, Praha

Waltrová ZLATÁ KACHNA
Dramatický kroužek při osmileté střední škole,
Předmostí

Hans Sachs: Masopustní hry, Divadélko za branou, Vyškov, 1967

Čapkové ZE ŽIVOTA HMYZU
Divadelní odbor Josefa Skřivana Učitelského domu, Brno

Horynová ZKOUŠKY
ČERTA BELÍNKY
Dramatický soubor Máj při Ústředním kulturním domě pracujících na železnici a v dopravě, Praha

Čechov MEDVĚD
Dramatický kroužek Pokrok Vojenského topografického ústavu, Dobruška

Estráda LETEM
OCHOTNICKÝM SVĚTEM
Estrádní soubor RK ROH ONV, Rumburk

Estráda ESTRÁDA ZA HODINU
Estrádní skupina Satirka Vnitřní stráže, Mariánská

Goodrichová - Hackett DENÍK
ANNY FRANKOVÉ
Divadelný súbór ZK Slovenská armatúra, Myjava

Rozov ŠŤASTNOU CESTU
Vojenský divadelní soubor Mládi, Brno

Jirásek OTEC
Divadelní soubor ZK ROH Bavlňánských závodů Tepna, Hrochov

29. (12.—23. 8. 1959)
Ústřední přehlídka divadelních souborů lidové umělecké tvořivosti

Višněvskij OPTIMISTICKÁ
TRAGEDIE
Dělnické divadlo ZK ROH Královopolských strojůren, Brno-Královo Pole

Corrinth TROJANÉ
Divadlo Máj, Praha

Dietl NEPOKOJNÉ HODY
SVATÉ KATEŘINY
Divadelní soubor Pokrok Kulturního klubu JZD, Sezimovo Ústí

Jilemnický KOMPAS V NÁS
Divadelný súbór ZK Potravinar, Trebišov

Pavlin ZELENÉ FUSTINY
Divadelní soubor Osvětové besedy, Stará Bělá

Kavečanský KDE JE VELA SVIATKOV
— TAM MÁLO
PRIPLATKOV
Zmiešana umelecká skupina ZK Potravinar, Trebišov

Twain DOBRODRUŽSTVÍ
TOMA SAWYERA
Divadelní soubor ZK ROH Tesla, Pardubice

Estráda PROGRAM PRO JZD
Smíšená umělecká skupina RK ROH ONV, Blansko

Remarque POSLEDNÍ DĚJSTVÍ
Divadlo J. Zeyera Osvětové besedy, Čes. Budějovice

Estráda HAVÍŘI JSOU CHLAPCI
VESELÍ
Estrádní skupina Pěrun ZK ROH Velkodolu Čs. armády, Karviná

Wolf PROFESOR MAMLOCK
Banické divadlo ZK ROH Baník, Prievidza

Kareš - Maršálek - Marcilis 20.030 MIL POD MOŘEM
Lidové divadlo ZK ROH Vigona, Svitavy

Aškenazy UKRADENÝ MĚSÍC
Dramatický kroužek ŠS ČSM jedenáctiletky, Brandýs nad Labem

Salaburska KRZYSZTOF
Teatr robotniczy — Zakłady przemyslu bawelniczego, Bielawa (Polsko)

Leonov METELICE
Divadelní soubor Tyl Osvětové besedy, Rakovník

Jirásek FILOSOFSKÁ HISTORIE
Realistické divadlo Zdeňka Nejedlého, Praha

(13.—28. 8. 1960) **30.**
Ústřední přehlídka divadelních souborů lidové umělecké tvořivosti

Jirásek KOLÉBKA
Divadelní soubor Vrchlický ZK Mír, Jaroměř

Daněk POHLED DO OČÍ
Nové divadlo Domu osvěty kpt. Jaroše, Mělník

D'Usseau - Gow HLBOKÉ KORENE
Dramatický súbór ZK Švermových železniari, Podbrezová

Hikmet DAMOKLŮV MEČ
Dramatický odbor ZK Svít, ZPS a RR, Gottwaldov

Sýkora - Kraus HRAJEME KABARET
Kabaretní skupina Parku kultury a oddechu, Pardubice

NECHTE SI CHUTNAT!
Umělecká skupina Aragon, Praha

Gorkij JEGOR BULYČOV
A TI DRUZÍ
Dramatický soubor RK Propagační tvorby, Praha

Kyncl VOJÁK
Vojenský divadelní soubor Mládi, Brno

Borchert VENKU PŘEDE DVEŘMI

Divadelní studio Medika při RK Krajské správy lékáren, Plzeň

Pogodin ARISTOKRATI

Dramatický odbor RK ČSD, Tábor

Jirásek PAN JOHANES

Divadelní soubor ZK Dolu Pětiletka, Velké Svatoňovice

Pásmo A SLYŠÍM LIDSTVA
HYMNUS HŘÍMAVÝ

Divadlo poezie Okresní lidové knihovny, Náchod

Pásmo poezie FLAMENE BORBY
VÍTÁZNEJ

Divadlo poezie Okresnej ľudovej knižnice, Trenčín

Brecht TAK MĚJEL MŮJ ČAS

Volkův recitační kroužek Městského domu osvěty, Olomouc

Pásmo veršů VOJNA

Vojenský soubor Východ, Litoměřice

Karvaš NÁVRAT DO ŽIVOTA

Dramatický kolektiv ČK Makyta, Púchov

Petrov KDYŽ KVETOU RŮŽE

Divadelní studio Josefa Skřivana, Brno

Karvaš PŮLNOČNÍ MŠE

Divadelní soubor národního umělce Zdeňka Štěpánka ZK Slavia-Fatra, Napajedla

Shakespeare HAMLET

Krajské oblastní divadlo, Hradec Králové (Profesionální divadlo)

Tyl JAN HUS

Východočeské divadlo, Pardubice (Profesionální divadlo)

31.

(19.—27. 8. 1961)

Ústřední přehlídka divadelních souborů lidové umělecké tvořivosti

Tyl TVRDOHLAVÁ ŽENA

Divadelní odbor ZK Vítkovických železáren, Klementa Gottwalda, Vítkovice

Frýda KORENE VO VETRE

Divadelný súbor učiteľov Osvetové besedy, Levice

Kohout TŘETÍ SESTRA

Dramatický odbor Tyl Městské osvětové besedy, Louny

Jirásek JAN ROHÁČ

Divadelní soubor Kulturního domu ROH a ZK Závodů Vítězného února, Hradec Králové

Cach PANÍ KALAFOVÁ

Spojené plzeňské soubory

Fixová ČERNÁ KOBRA

Dětský soubor ZK MAJ, Hronov

Figueiredo LIŠKA A HROZNY

Dramatický soubor ZK Svit, Gottwaldov

Hviezdoslav HÁJNIKOVA ŽENA

Divadelný súbor Andreja Sládkoviča pri Okresnom dome osvetu, Banská Bystrica

Blázek PŘÍLIŠ ŠTĚDRÝ VEČER

Karasovo divadlo Tělocvičné jednoty Baník, Tišnov

Arbuzov IRKUTSKÁ HISTORIE

Divadelní soubor ZK Moravských chemických závodů - závod Dukla, Ostrava-Hrušov

(1962)

32.

Ústřední přehlídka divadelních souborů lidové umělecké tvořivosti

Čapkové ZE ŽIVOTA HMYZU

Divadelní soubor ZK ROH Vagonka Tatra, Praha

Brězan MÁRIA JANČOVÁ

Divadelný súbor ZK ROH Potravínár, Trebišov

Lichý FRIPIRI

Studio LUT při Divadle Oldřicha Stibora a Okresním domě osvěty, Olomouc

Ördödy ČERVENÉ PAPUČE

Bezručovo divadlo pracujících ZK ROH Železáren Petra Bezruče, Olomouc-Hodolany

Brecht KAVKAZSKÝ KŘÍDOVÝ
KRUH

Lidové divadlo Jednotného klubu pracujících, Svitavy

Daněš SVATBA SŇATKOVÉHO
PODVODNÍKA

Divadelní kroužek ZK ROH Závodů Gustava Klimenta, Třebíč-Borovina

Jirásek FILOSOFSKÁ HISTORIE

Kroužek divadelních ochotníků J. K. Tyl při Osvětové besedě, Sezemice u Pardubic

Klicpera HADRIÁN Z ŘÍMSŮ

Divadelní studio Josefa Skřivana při Kulturním středisku Bedřicha Václavka, Brno

Král - Botto BALADY**Smrek** BÁSNICKÉ ROZHOVORY

Divadielko poézie Za rampami pri Obvodnom dome osvetu, Bratislava-Nivy

Pásmo veršů A PROTO JSME PŘIŠLI
NA SVĚT

Vojenský soubor Směr 62, Psáry u Prahy

Kabaretní pořad POJĎTE DÁLE

Umělecké studio Kulturního domu ROH, Hradec Králové

Fiala - Vaňous KABARET
O MYŠILIDECH

Kladivadlo, soubor malých uměleckých jevištních forem Osvětového domu, Broumov

Gorbatov ZÁKON
ZIMNÍHO TÁBORA

Divadelní soubor ZK MAJ, Hronov

(17.—24. 8. 1963)

33.**Ostrovskij** I CHYTRÁK SE SPÁLÍ

Bezručovo divadlo ZK ROH Železáren Petra Bezruče, Olomouc-Hodolany

Lichý HRAČKA PRO MNE

Dramatický soubor SVVŠ, Přerov

Pásmo poezie LIDĚ

Vojenský soubor Směr 63, Psáry u Prahy

LIDĚ KOLEM DAVIDA

Divadlo pantomim při Kulturním středisku
Bedřicha Václavka, Brno

BON JOUR AMOUR

Docela malé divadlo Kulturního střediska
MěstNV, Litvínov

Torkár MALOVNÁ LOFTA
Divadelný súbtor ZK ROH Strojárne, Prakovce

Fiala HUDRYJÁDA
A SKOROKODÝL

Soubor Kladivadlo, ZK Nástup, Kadaň

Veselý - Nekuda ŠLAPOTY

Divadelko pod okapem, soubor Osvětové besedy,
Ostrava 1

Longen C. K. POLNÍ MARŠÁLEK
Divadelní studio Josefa Skřivana při Kulturním
středisku Bedřicha Václavka, Brno

Hubalek HODINA ANTIGONY
Divadelní soubor RK Městského ÚNZ, Plzeň

Čapek BILÁ NEMOC
Divadelní soubor J. K. Tyl při Osvětové besedě,
Třeboň

Dürrenmatt FYZIKOVÉ
Divadelný súbtor ČK Makyta, Púchov

Hrubín KŘIŠTÁLOVÁ NOC
Dramatický soubor ZK Svit, ZPS, RŘ, Gottwaldov

34.

(16.—20. 8. 1964)

Ústřední přehlídka STMP ochotnického divadla

Švarc STÍN
Divadelní soubor Kulturního domu ROH,
Hradec Králové

Rusnák LIŠKY, DOBRŮ NOC
Divadelný súbtor Ludovíta Štúra pri OD, Zvolen

Majakovskij SPRCHA
Dramatický odbor J. K. Tyl Městské osvětové
besedy, Louny

Havel ZAHRADNÍ SLAVNOST
Divadelní soubor Julius Zeyer Parku kultury
a oddechu, České Budějovice

Renč TOM SAWYER OD ŘEKY
MISSISSIPPI

Studio LUT Divadla Oldřicha Stibora a Okresního
domu osvěty, Olomouc

Masters SPOONRIVERSKÁ
ANTOLOGIE

Nash HRST OHNĚ
Divadelní soubor TJ Dynamo, Stránčice

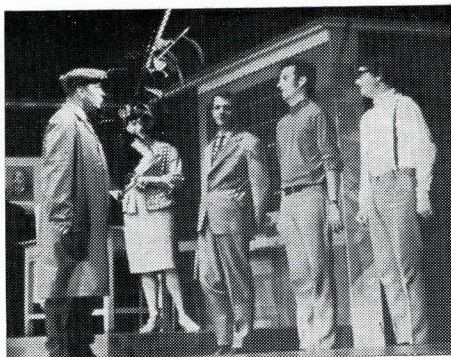
Shakespeare VEČER TŘÍKRÁLOVÝ
NEBO COKOLI CHCETE

Divadelní studio Josefa Skřivana při Kulturním
domě Bedřicha Václavka, Brno

35.

(7.—15. 8. 1965)

Tyl TVRDOHLAVÁ ŽENA
Divadelní studio Náchodského kulturního střediska,
Náchod

Pavel Dostál: Výtečníci, Studio Divadla
Oldřicha Stibora, Olomouc, 1968

Ratkin NEDOHRANÁ PARTIE
Kabaretní soubor Klubu, Přerov

Montáž poezie DÍKY, ŽES NESTÁL!
Vojenský soubor - divadlo poezie, Ruzyně

Mrožek NA ŠIRÉM MOŘI
MUČEDNICTVÍ
PETRA OHEYE

Divadelní studio Josefa Skřivana ZK ROH ZKL,
Brno

Čapkové ZE ŽIVOTA HMYZU
Divadelní soubor Symposion JKP, Třebouchovice p. O.

Hoffmann STAROSTA
Divadelní studio Julius Zeyer Parku kultury
a oddechu, České Budějovice

Broszkiewicz SKANDÁL
V HELLBERGU

Hanácká scéna Osvětové besedy, Kojetín

Sachs SAMOPAŠNÉ HRY
Divadelný súbtor DM ROH Osvetovej besedy,
Bratislava-Nivy

Langer DVAASEDMDESÁTKA
Divadelní studio Medika RK ROH Městského ÚNZ,
Plzeň

(6.—13. 8. 1966)

36.

Robert - Duvierv - Jeanson - Kohout
MARIE-OCTOBRE

J. K. Tyl, divadelní soubor OVSZŠ, Jablonec n. N.

Machiavelli MANDRAGORA
Divadelný súbtor Osvetovej besedy, Bratislava-Nivy

Jirásek LUCERNA
Divadelní soubor Kulturního domu ROH,
Hradec Králové

Macourek JEDNIČKY
MÁ PAPOUŠEK

Divadelní soubor ZK ROH Meopta, Přerov

Albee DOKUD TOHLE TRVÁ
STALO SE V ZOO

Docela malé divadlo, Městská osvětová beseda,
Litvínov

Mykytenko SÓLO NA FLÉTNU
Divadelný súbor ČK ROH Makyta, Púchov

Bárta O ZLÝCH MAZÁČÍCH
A HODNÝCH
KUCHAŘÍCH aneb
O HODNÝCH
KUCHAŘÍCH
A ZLÝCH MAZÁČÍCH

Inklemo, Praha

Nušič TRUHLÍČÍ POZŮSTALÍ
Divadelní studio Josefa Skřivana ZK ROH ZKL,
Brno

Stroupežnický NAŠI FURIANTI
Lidové divadlo JKP, Svitav

37. (12.—19. 8. 1967)

Vrchlický SOUD LÁSKY z
Divadelní studio mladých Náchodského kulturního
střediska, Náchod

Borská - Štuka SVĚT SE TOČÍ
DO KOLEČKA

Mikulka ABY SE DĚTI DIVILY
Pirko - Pionýrský rozhlasový kolektiv
Domu pionýrů a mládeže, Brno

Goldoni TREFERENDY
Divadelní studio Josefa Skřivana ZK ROH ZKL,
Brno

Ionesco KUBA NEBOLI
PODROBENÍ

Soubor NTO Mölnlycke (Švédsko)

Smoček BLUDIŠTĚ
PODIVNÉ ODPOLEDNE
Dr. ZVONKA BURKEHO

Divadelní soubor ZK ROH Hrušovských
chemických závodů, Ostrava-Hrušov

*Somerset Maugham: Karolína, Radnické
divadlo, Radnice, 1969*

Jarry KRÁL UBU
Divadelní soubor Střední zemědělské technické
školy, Březnice

Chilver DEVĚT SKANDÁLNÍCH
FRÍBĚHŮ LOUPEŽNÍKA
DICKA TURPINA
The Youth Theatre Workshop, Londýn-Haverling

PŮTE
Divadielko Úsmev DPM Klementa Gottwalda,
Bratislava

Čechov MEDVED
Divadelný súbor Osvetovej besedy, Bratislava-Nivy

Ionesco TŘEŠTĚNÍ VE DVOU
Divadlo pro 111 Parku kultury a oddechu,
České Budějovice

Albee KDO SE BOJÍ
VIRGINIE WOOLFOVÉ
Dramatický odbor Hálek ZK ROH Dopravy a spojů,
Nymburk

Sachs MASOPUSTNÍ HRY
Divadélko Za branou, JZK, Vyškov

(10.—17. 8. 1968) 38.

Přehlídka souborů československého amatérského
divadla

Bolt ČLOVĚK PRO VŠECHNY
ČASY

Divadlo Hrušov ZK ROH Hrušovských chemických
závodů, Ostrava-Hrušov

Čechov BANKOVNÍ JUBILEUM
NA HLAVNÍ SILNICI
Divadelní studio Josefa Skřivana ZK ROH ZKL,
Brno

Broszkiewicz KONEC KNIHY VI
Jihomoravské divadlo, Znojmo

Gogol ŽENBA
Divadelný súbor Domu kultúry ROH
Turčianských strojární, Martin

Dostál VÝTEČNÍCI
Studio Divadla Oldřicha Stibora, Olomouc

Andrejev TMA
Divadelný súbor Obvodného osvetového domu,
Bratislava-Nivy

Kisch AFÉRA
PLUKOVNÍKA ŘEDLA
Divadelní soubor Collage vojenského útvaru,
Liberec

Janovskij ZUŘIVOST

Gogol ŽENITBA
Lidové dramatické divadlo, Novozybkov (SSSR)

Jirásek JAN HUS
Lidové divadlo JKP, Svitav

(9.—16. 8. 1969) 39.

Celostátní přehlídka československého
amatérského divadla

Voskovec - Werich ROBIN ZBOJNÍK
Divadelní studio Josefa Skřivana, Brno

Anouilh **ANTIGONA**

Divadlo Hrušov ZK ROH Hrušovských chemických závodů, Ostrava-Hrušov

Maugham **KAROLÍNA**

Radnické divadlo, soubor Domu kultury, Radnice

Lhotský **NA VOJNĚ SE ZPÍVÁ
A BUDE SE ZPÍVAT**

Vojenský soubor, Pardubice

Konrád **SKŘIVAN A SMRŠT**

Soubor divadla Tábor

Mrožek **DŮM NA HRANICI**

Divadélko Za branou SZK, Vyškov

Goldoni **SLUHA DVOCH FÁNOV**

Divadelný súbor Domu kultúry ROH, Prievidza

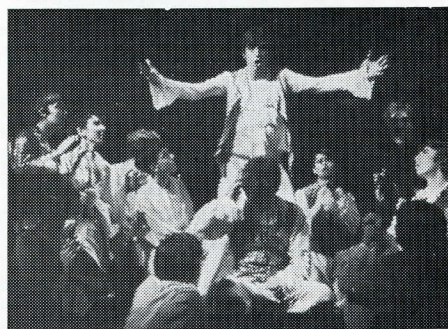
Jonson **LIŠÁK aneb
KOMEDIE BEZ LÁSKY**

Divadelní soubor J. K. Tyl, Jablonec nad Nisou

KOMEDIE O HVĚZDĚ

ZK Mír - Divadelní soubor Vrchlický, Jaroměř

Saša Lichý: Fripiri, Studio Divadla Oldřicha Stibora, Olomouc, 1962

Na poválečných Jiráskových Hronovech vystoupilo již několik zahraničních souborů. Švédský soubor NTO Mölnlycke uvedl Ionescovu hru Kuba neboli Podrobení v roce 1967. Téhož roku angličtí ochotníci z Londýna uvedli Chilverových Devět skandálních příběhů loupežníka Dicka Turpina. Ochotnický soubor z NDR uváděl Brechtovu Výjimku a pravidlo již v roce 1957.

Anouilh **ANTIGONA**

Divadlo Hrušov ZK ROH Hrušovských chemických závodů, Ostrava-Hrušov

Maugham **KAROLÍNA**

Radnické divadlo, soubor Domu kultury, Radnice

Lhotský **NA VOJNĚ SE ZPÍVÁ
A BUDE SE ZPÍVAT**

Vojenský soubor, Pardubice

Konrád **SKŘIVAN A SMRŠT**

Soubor divadla Tábor

Mrožek **DŮM NA HRANICI**

Divadélko Za branou SZK, Vyškov

Goldoni **SLUHA DVOCH FÁNOV**

Divadelný súbor Domu kultúry ROH, Prievidza

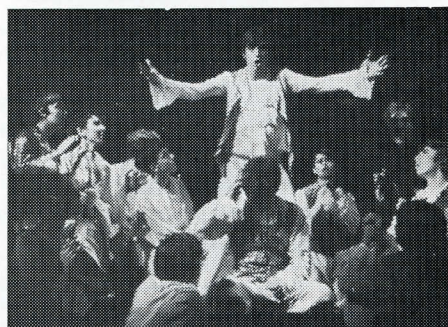
Jonson **LIŠÁK aneb
KOMEDIE BEZ LÁSKY**

Divadelní soubor J. K. Tyl, Jablonec nad Nisou

KOMEDIE O HVĚZDĚ

ZK Mír - Divadelní soubor Vrchlický, Jaroměř

*Saša Lichý: Fripiri, Studio Divadla Old-
řicha Stibora, Olomouc, 1962*

Na poválečných Jiráskových Hronovech vystoupilo již několik zahraničních souborů. Švédský soubor NTO Mölnlycke uvedl Ionescovu hru Kuba neboli Podrobení v roce 1967. Téhož roku angličtí ochotníci z Londýna uvedli Chilverových Devět skandálních příběhů loupežníka Dicka Turpina. Ochotnický soubor z NDR uváděl Brechtovu Výjimku a pravidlo již v roce 1957.

Čtyřicet Jiráskových Hronovů — al-
manach k 40. Jiráskovu Hronovu 1970.

— Redakce: V. Šrámková. Grafická
úprava: P. Průša. Fotografie: Karel
Minc, Jiří Pražák a archiv. — Vydal:
Divadelní ústav v Praze. — Hronov
1970. — Cena jednotlivého výtisku
12,— Kčs. — Vytiskly Východočeské
tiskárny, provoz Hronov.